A Felső-Tisza (HUHN10008)
különleges madárvédelmi terület fenntartási terve

Zsoldos Márton festménye

Debrecen

2021.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi
Kulturális Értékőrző Alapítvány - Kisar

Vezető szakmai koordinátor
Szabó Gyula

Szakmai koordinátor
Dr. Horváth Róbert
Dr. Molnár Attila

Közreműködő szakértők
Arlett Péter
Gilányi Gábor
Habarics Béla
Hunyadvári Péter
Dr. Juhász Péter
Petrovics Zoltán
Vadnay Réka
Veszelinov Ottó

Adatszolgáltató
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegység – Cégénydányád

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály - Budapest
- Monitoring Központ – Nyíregyháza

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2021.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1.A terület azonosító adatai ... 5
1.1. Név ... 5
1.2. Azonosító kód ... 5
1.3. Kiterjedés ... 5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek ... 5
1.4.1. Jelölő fajok ... 5
1.5. Érintett települések ... 6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák ... 8
1.7. Tervezési és egyéb előírások ... 11
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv ... 11
1.7.2. Településrendezési eszközök ... 11
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek ... 12
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek ... 13
1.7.5. Halgazdálkodási tervek ... 14
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv ... 15
1.7.7. Egyéb tervek ... 15
2. Veszélyeztető tényezők ... 16
3. Kezelési feladatok meghatározása ... 19
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése ... 19
3.2. Kezelési javaslatok ... 22
3.2.1. Élőhelyek kezelése ... 23
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok ... 21
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz/élőhelyekhez köthető kezelési javaslatok ... 22
3.2.1.3. Gazdálkodáskoz köthető általános javaslatok ... 24
3.2.1.4. Kezelési egységek ... 26
KE-1 kezelési egység – SZÁNTÓ területek ... 26
KE-2 kezelési egység – ÜLTETVÉNY ERDŐK területe ... 29
KE-3 kezelési egység – TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK területe ... 33
KE-4 kezelési egység – INVÁZIÓS FAJOK ALKOTTA CSERJÉSEK területe ... 37
KE-5 kezelési egység – ŐSHONOS FAJOK ALKOTTA CSERJÉSEK területe ... 40
KE-6 kezelési egység –GYÜMÖLCSÖSÖK területe ... 43
KE-7 kezelési egység –NEDVES GYEPEK területe ... 45
KE-8 kezelési egység –SZÁRAZ GYEPEK területe ... 49
KE-9 kezelési egység –ANTROPOGÉN ÉLŐHELYEK területe ... 52
KE-10 kezelési egység –A TISZA KÖZÉPVÍZI MEDRE ... 54
KE-11 kezelési egység –HOLTMEDREK és egyéb vizes élőhelyek ... 55
3.2.1.5. A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok ... 58
Tisza ... 58
Hullámtéri állóvizek ... 59
3.2.3. Élőhelyrekonstrukció ... 64
3.2.4. Fajvédelmi intézkedések ... 64
3.2.5. Kutatás, monitorozás ... 65
3.2.6. Mellékletek ... 68
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében ... 76

3.3.1. Agrártámogatások 76
3.3.1.1. Jelenlegi agrártámogatási rendszer 76
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer 78
3.3.2. Pályázatok 80
3.3.3. Egyéb 80
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 80
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök 80
3.4.2. A kommunikáció címzettjei 80
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 84

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Felső-Tisza különleges madárvédelmi terület (KMT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN10008

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	14.820,46 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

1.4.1. Jelölő fajok

Magyar név	Tudományos név	Population (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D) (csak az I. mellékleteseknél)
jégmadár	*Alcedo atthis*	fészkelő állomány
cigányréce	*Aythya niroca*	fészkelő állomány
bölömbika	*Botaurus stellaris*	fészkelő állomány
fattyúszerkő	*Chlydonias hybridus*	fészkelő állomány
fekete gólya	*Ciconia nigra*	fészkelő állomány
haris	*Crex crex*	fészkelő állomány
balkáni fakopáncs	*Dendrocopos syriacus*	állandó állomány
fekete harkály	*Dryocopus martius*	fészkelő állomány
nagykócsag	*Egretta alba*	fészkelő állomány
kis kócsag	*Egretta garzetta*	fészkelő állomány
örvös légykapó	*Ficedula albicollis*	fészkelő állomány
réti sas	*Heliaeetus albicilla*	fészkelő állomány
törpegém	*Ixobrychus minutus*	fészkelő állomány
tövisszúró gébics	*Lanius collurio*	fészkelő állomány
barna kánya	*Milvus migrans*	fészkelő állomány
bakcsó	*Nycticorax nycticorax*	fészkelő állomány
darázsölyv	*Pernis apivorus*	fészkelő állomány
szürke küllő	*Picus canus*	állandó állomány
függőcinege	*Remiz pendulinus*	fészkelő állomány
partifecske	*Riparia riparia*	fészkelő állomány
karvalyposzáta	*Sylvia nisoria*	fészkelő állomány

A fenti alapadatok illetve a jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2021. június 22-ével frissített változatát vettük alapul.

1.5. Érintett települések

Borsod-Abaúj-Zemplén megye:

Aggtelei Nemzeti Park Igazgatóság működési területe: Csobaj, Tiszatardos.

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság működési területe: Cigánd, Kenézlő, Révleányvár, Ricse, Tiszacsermely, Tiszakarád, Tiszaladány, Tokaj, Zalkod, Zemplénagárd.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye:
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területe: Balsa, Dombrád, Döge, Fényeslitke, Gávavencsellő, Ibrány, Komoró, Paszab, Rakamaz, Szabolcs, Szabolcsveresmart, Tímár, Tiszabercel, Tiszaeszlár, Tiszakanyár, Tiszalök, Tiszanagyfalu, Tiszatelek, Tuzsér.

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település		Megye	HUHN 10008-ból		A település területének érintettsége (%)
Név	méret (ha)		(ha)	(%)	
		Borsod-Abaúj-Zemplén	***4300***	***29,02***	
Cigánd	5676		654	4,41	*11,54*
Csobaj	1961		289	1,95	*14,73*
Kenézlő	2296		224	1,51	*9,77*
Révleányvár	1650		256	1,73	*15,50*
Ricse	2475		197	1,33	*7,95*
Tiszacsermely	2028		236	1,59	*11,63*
Tiszakarád	4756		475	3,21	*10,00*
Tiszaladány	2219		499	3,37	*22,50*
Tiszatardos	893		328	2,21	*36,76*
Tokaj	2820		423	2,86	*15,01*
Zalkod	1021		108	0,73	*10,61*
Zemplénagárd	2909		611	4,12	*21,02*
		Szabolcs-Szatmár-Bereg	***10520***	***70,98***	
Balsa	2252		601	4,06	*26,69*
Dombrád	5184		446	3,01	*8,61*
Döge	1654		39	0,26	*2,34*
Fényeslitke	2515		108	0,73	*4,31*
Gávavencsellő	6683		1605	10,83	*24,03*
Ibrány	6039		508	3,43	*8,43*
Komoró	1169		244	1,65	*20,89*
Paszab	1296		123	0,83	*9,47*
Rakamaz	4264		1336	9,01	*31,36*
Szabolcs	588		249	1,68	*42,40*
Szabolcsveresmart	2295		730	4,93	*31,90*
Tímár	2182		475	3,21	*21,77*
Tiszabercel	3137		660	4,45	*21,04*
Tiszaeszlár	5451		933	6,30	*14,12*
Tiszakanyár	1551		147	0,99	*9,49*

Tiszalök	5870		1194	8,06	*20,41*
Tiszanagyfalu	2705		495	3,34	*18,30*
Tiszatelek	3377		540	3,64	*16,00*
Tuzsér	1552		87	0,59	*5,64*
Összesen			**14.820**	**100,00**	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület:

A tervezési terület teljes egészében a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Területtel (HUHN20001) van átfedésben, kivéve 67 ha (Tiszalök), 39 ha (Tiszakarád), 12 ha (Tokaj), 6,44 ha (Tiszaladány), 1,84 ha (Révleányvár) területrészeket.

Egyéb természetvédelmi oltalom alatt álló terület:

A Tiszatelek-tiszaberceli ártér TT (80/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület védettségének fenntartásáról) teljes egészében – 1021,3 ha – része a tervezési területnek.

A Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet (165/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról) egy kisebb, 107,86 ha-os részlete (Tiszaladány) része a tervezési területnek.

A HNL096 kódszámú, Gyujtava (Gávavencsellő) elnevezésű, 71,08 ha kiterjedésű ex. lege védelem alatt álló láp (1996. LIII. tv. A természet védelméről) része a tervezési területnek.

Húsvét-halom nevű, 3078-as FÖMI azonosítójú, 76083-as Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adatbázis sorszámú kunhalom (1996. LIII. tv. A természet védelméről) a 828702/301316 koordinátákon. Megbontott, parlagos sírhalom, kora őskor/bronzkor/kora bronzkor.

A Felső-Tisza Ramsari Terület (nemzetközi nyilvántartási sorszáma: 1410, 2004. 12. 04-én, 22.310 ha területtel vették fel a jegyzékbe). A Tervezési terület 67 ha (Tiszalök), 39 ha (Tiszakarád), 12 ha (Tokaj), 6,44 ha (Tiszaladány) kivételével teljes egészében része a Felső-Tisza Ramsari területnek. Ezek a területrészek minden valószínűség szerint hiányos adatközlés miatt „maradtak ki” a Felső-Tisza Ramsari Területből.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat ökológiai folyosójának (100%) része (2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről) A Tokaj Kistérségi Vízmű vízbázisának védelmére az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által 4905-1/2008. számon kijelölt védőterület és védőidomrendszer.

A Györgytarló távlati ivóvízbázis 35500/1214-1/2021. és 15225-4/2012. számon módosított, az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott 1314-19/2011. számú határozatban kijelölt védőterület és védőidom rendszere.

A Tiszakarád távlati ivóvízbázis 35500//1215-1/2021. számon módosított, az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott 1503-19/2011. számú határozatban kijelölt védőterület és védőidom rendszere.

Nyíregyháza Regoinális Vízmű Ibrány-Jásztelepi vízbázis.

Régészeti lelőhelyek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében:

azonosító	település	név
16652	Cigánd	Nagy János-tagi domb
35499	Cigánd	Elefánt-tag
40464	Cigánd	Református templom
43213	Cigánd	Nagy Korong-homok
46821	Cigánd	Rakottyás
57053	Cigánd	Cigánd-Diós
57056	Cigánd	Cigánd - A13 anyagnyerő

57194	Cigánd	Tekeres
59444	Cigánd	Diós II.
61364	Cigánd	A 13. II.
97679	Cigánd	Seres-dűlő
80363	Csobaj	Gar- dűlő
80369	Csobaj	Hegyes-halom
88531	Csobaj	Túrós-dűlő
15986	Kenézlő	Fazekaszug
15987	Kenézlő	Fazekaszug II.
15988	Kenézlő	Fazekaszug III.
15989	Kenézlő	Fazekaszug IV.
15990	Kenézlő	Alsó rét
16253	Révleányvár	Várdomb
16254	Révleányvár	Korcsó-tanya
30752	Ricse	Vízmű
16972	Tiszacsermely	Zsidó dombok
35502	Tiszacsermely	Tiszamenti-Forda
35504	Tiszakarád	Bam-dombja
16972	Tiszacsermely	Zsidó dombok
16967	Tiszakarád	Bábahomok
16968	Tiszakarád	Inasa
16969	Tiszakarád	Várna-tói domb
16970	Tiszakarád	Bochomok
38100	Tiszakarád	Várnatói domb II.
35504	Tiszakarád	Bam-dombja
75391	Tiszakarád	Öntözött terület középső része
36125	Tiszakarád	Szárnyaszög-tanya
16952	Tiszaladány	Nagyhomokos
16953	Tiszaladány	Református templom mellett lévő utcában
16941	Tiszatardos	Kossuth utca
16942	Tiszatardos	Homokbánya
16943	Tiszatardos	Ifj. Gömze Mihály udvara
16944	Tiszatardos	Fintor Ferenc telke
16945	Tiszatardos	Római katolikus templom
86517	Tiszatardos	Csobaji út mentén
16893	Bodrogkeresztúr	Zalkod É-i széle
15887	Tokaj	
62862	Tokaj	
78483	Tokaj	
76209	Tokaj	
16909	Tokaj	
16908	Tokaj	
16907	Tokaj	
88537	Tokaj	
88535	Tokaj	
88533	Tokaj	

16881	Zalkod	Csenke oldal
16883	Zalkod	Palocsa 2.
16884	Zalkod	Palocsa
16882	Zalkod	Kenézlőre vezető út jobb oldalán a gát mellett
75571	Zalkod	Templomdomb
90383	Zalkod	Dózsa TSZ-től nyugatra
90385	Zalkod	Dózsa TSZ-től északra
16380	Zemplénagárd	Simon domb
16381	Zemplénagárd	Nagygödör dűlő
16382	Zemplénagárd	Terebesi homok
16383	Zemplénagárd	Gerehomok
16384	Zemplénagárd	Darvas dűlő
16385	Zemplénagárd	Szőrhomok dűlő I.
16386	Zemplénagárd	Szénégető domb
16387	Zemplénagárd	Sontó dűlő I.
16388	Zemplénagárd	Szőrhomok dűlő II.
16389	Zemplénagárd	Sontó dűlő II.
16390	Zemplénagárd	Sontó dűlő III.
16391	Zemplénagárd	Sontó dűlő IV.
16392	Zemplénagárd	Sontó dűlő V.
16393	Zemplénagárd	Ganga homoki dűlő I.
16394	Zemplénagárd	Pap homok
16395	Zemplénagárd	Páterhomok I.
16396	Zemplénagárd	Páterhomok II.
16397	Zemplénagárd	Nagygödör II.
16398	Zemplénagárd	Nagygödör III.
16399	Zemplénagárd	Nagygödör IV.
16400	Zemplénagárd	Kenderföldek I.
16401	Zemplénagárd	Kenderföldek II.
16402	Zemplénagárd	Kenderföldek III.
16403	Zemplénagárd	Kenderföldek IV.
16404	Zemplénagárd	Oroszhegy
16406	Zemplénagárd	Asztrap dűlő
16407	Zemplénagárd	Szőr homok dűlő III.
16408	Zemplénagárd	Szőr homok dűlő IV.
16409	Zemplénagárd	Szőr homok V.
16411	Zemplénagárd	Ganga homoki dűlő II.
16412	Zemplénagárd	Páter dűlő
16413	Zemplénagárd	Vesszős dűlő I.
16414	Zemplénagárd	Vesszős dűlő II.
16415	Zemplénagárd	Vesszős dűlő III.
16483	Zemplénagárd	Szélhomok
80635	Zemplénagárd	Orosz- hegytől nyugatra
80637	Zemplénagárd	Kis- úrhomoki- dűlő

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2009-ben került kidolgozásra (jogszabályban még nem került kihirdetésre).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlésének 5/2020. (VI.26.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési szabályzatáról térségi szerkezeti tervéről és térségi övezeteiről.
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Közgyűlésének hatáskörében eljáró Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés Elnökének 4/2020. (V.29.) önkormányzati rendelete Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területrendezési Tervéről.
- Balsa Község Önkormányzata képviselőtestületének 3/2008. (III.20.) rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terveinek megállapításáról.

  Balsa – Településképi arculati kézikönyv, 2018.
- Cigánd város képviselőtestületének 11/2008. (XI.26.) 5/2010. (IV.22.) módosított rendelete Cigánd Város Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozás Tervének elfogadásáról.
- Dombrád Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2014. (X.10.) önkormányzati rendelete Dombrád város szabályozási terveinek és helyi építési szabályzatának jóváhagyásáról.
- Döge Község Önkormányzata Képviselő testületének 5/2017. (III.5.) ÖKT. rendelete Döge Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.
- Fényeslitke Község Önkormányzata Képviselő testületének 11/2010. (XII.29.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatának változásáról és a Szabályozási Tervek elfogadásáról.
- Gávavencsellő Nagyközség Önkormányzati Képviselőtestületének 15/2014. (XII.3.) önkormányzati rendelete Gávavencsellő Nagyközség Szabályozási Tervéről és a Helyi Építési szabályzatáról szóló 9/2006.(VI.4.) önkormányzati rendelet módosításáról.
- -Ibrány város képviselőtestületének 30/2008. (XII.19.) rendelete Ibrány város Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervének elfogadásáról.

  Ibrány város képviselőtestületének 185/2018. (X.29.) rendelete Ibrány város településszerkezeti tervének és szerkezeti terv módosításának jóváhagyásáról.

  Kenézlő Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2014. (VII. 23.) önkormányzati rendelete Kenézlő Község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról szóló 14/2003. (X.10.) önkormányzati rendelet módosításáról.
- Paszab Község Önkormányzata Képviselő Testületének 6/2006. (VI.1.) Kt. rendelete a Helyi Építési Szabályzatról és a Szabályozási Tervek elfogadásáról.

  Paszab Község Önkormányzata képviselő-testülete 330/2021.(VI.22.) határozatában kezdeményezte a településrendezési tervek módosítását.
- Rakamaz Város Önkormányzatának 28/2005. (XII.01.) KT. rendelete Rakamaz helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének jóváhagyásáról.

Ricse Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2017. (XII.28.) Önkormányzati rendelete Ricse Nagyközség településképének védelméről.

- Szabolcs Község Önkormányzata Képviselőtestületének 3/2016. (III.03.) önkormányzati rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terveinek megállapításáról szóló 9/2006. (V.26.) önkormányzati rendelete módosításáról.
- Szabolcsveresmart Község Önkormányzata Képviselőtestületének 4/2018. (II.15.) rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terveinek megállapításáról.
- Tiszabercel Község Önkormányzati Képviselő testületének 14/2006. (VI.1.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról és a Szabályozási tervek elfogadásáról.

Tiszaeszlár Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 8/2019. (X..29.) Önkormányzati rendelete Tiszaeszlár Község településképének védelméről.

- Tiszakarád Község Önkormányzati Képviselő-testületének 11/2001. (IX.13.) ÖKT. rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének jóváhagyásáról.

Tiszakanyár Község Önkormányzata 25/2016 (V.19.) Önkormányzati határozata a településrendezési terv 8/2004 (VIII.26.) módosításáról.

Tiszaladány Község Önkormányzata 4/2007. (II.08.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról.

- Tiszalök Város Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2016. (VI.13.) rendelete a Tiszalök város helyi Építési szabályzatának változásáról és a szabályozási tervéről szóló 22/2001. (XII.28.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Tiszatardos Községi Önkormányzati Képviselőtestületének 4/2013. (III.20.) Önkormányzati rendeleti a Helyi Építési Szabályzatról.

- Tiszanagyfalu Község Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2013. (XII.23.) rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról és a Helyi Építési szabályzat megállapításáról szóló 11/2010. (X.18.) önkormányzati rendelet módosításáról.
- Tiszatelek Község Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2006. (VIII.31.) rendelete Tiszatelek község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a Helyi Építési szabályzat megállapításáról.
- Tímár község Képviselőtestületének 9/2018. (XII.21.) Önkormányzati rendelete Tímár község Helyi Építési Szabályzatáról.
- Tuzsér Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 12/20183. (VIII.29.) Önkormányzati Tuzsér Nagyközség építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 1/2014. (I.13.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Tokaj Város Helyi Építési Szabályzata 18/2017. (XII.1.).

- Zalkod község Önkormányzata Képviselőtestületének 11/2017. (XII.18.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről.

1.7.3. Körzeti erdőtervek

A 61/2017. (XII.21.) FM rendelet szerint, hivatkozva annak 6. mellékletére:

- Rétköz-Beregi erdészeti körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2013.01.01 - a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig) ügy száma: 11949/14/2011, kelt: 2013.október 7.

- Nyíregyházi erdészeti tervezési körzeti erdőterve (érvényes: 2021.01.01 - a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig) ügyiratszám: 000444/005/2021, kelt: 2021. február 15.
- Közép-Tiszai erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2017.01.01 – 2026.12.31.) ügyiratszám: HB/11-ERD/12744/1/2016., kelt: 2017.04.25.
- Bodrogközi erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényes: 2019.01.01 – a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig), ügyiratszám: BO-08/ER/236-216/2019, kelt: 2019. április.
- Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a Nyíregyházi Erdőtervezési Körzet Natura 2000 területekre, 2020.

  A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik, kiegészítve a 61/2017. (XII.21.) FM rendelettel.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján a Tiszántúli Vadgazdálkodási Tájon belül a 111. számú Tiszamenti vadgazdálkodási tájegységbe esik. A vonatkozó tájegységi vadgazdálkodási tervet a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 14/2018. (VII. 3.) AM rendelet tartalmazza.

Tuzséri Kossuth Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-851150-1-1-0) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Tölgyes Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-851050-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Petőfi Vadásztársaság Tiszakanyár (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850950-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Tiszamenti Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850850-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Nimród 96 Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850650-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Nimród Vadásztársaság Gávavencsellő (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850550-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Rakamazi Nimród 2017 Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850450-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Tiszaeszlári Bérkilövő Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850350-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg

Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály.

Nimród Vadásztársaság, Tiszalök (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850250-1-1-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

Akácvölgye Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-660502-2-0-6) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

Zemplénagárd Tiszaliget Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-660600-2-0-61) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

II. Rákóczi Ferenc Vadásztársaság, Cigánd (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-660200-2-0-6) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

Tiszavirág Vadásztársaság, Tiszakarád (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-660100-2-0-6) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

Kenézlői Dózsa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-658902-2-0-6) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

Taktaközi Gazdálkodók Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-658801-2-0-5) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

Taktaközi Nimród Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 05-658802-2-0-5) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2037-ig. Jóváhagyta: Borsod-Abaúj-Zemplén Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Földművelésügyi Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Sporthorgász Egyesületek Sz.-Sz.-B. Megyei Szövetsége (Nyíregyháza) kezelésében lévő horgászati vízterületek:

- Belfő-csatorna (víztérkód: 15-008-1-1),
- Tisza folyó 494 – 744,85 fkm közötti szakasza (víztérkód: 15-164-1-1),
- Apátszögi Holt-Tisza (víztérkód: 15-012-1-1),
- Tímári morotva (víztérkódok: 15-137-1-1),
- Tiszacsermelyi keleti holtág (víztérkód: 15-014-1-1),
- Tiszaeszlári Holtág (víztérkód: 15-022-1-1),
- Tiszakarádi holtág (víztérkód: 15-013-1-1),
- Komorói nyugati holtág (víztérkód: 15-027-1-1).

Cormorán Sporthorgász és Természetvédő Egyesület (Rakamaz) kezelésében lévő horgászati vízterületek:

- Rakamazi Nagy morotva és vizei (víztérkód: 15-024-1-4).

Új Élet Horgászati és Környezetvédelmi Egyesület (Tiszalök) kezelésében lévő horgászati vízterület:

- Kenyérgyári Holtág (víztérkód: 15-091-1-5).

Tuzsér-Komorói Barátság Horgászati Egyesület (Tuzsér) kezelésében lévő horgászati vízterület:

- Szigetdűlői Holt-Tisza (víztérkód: 15-067-1-1).

Vasutas Sporthorgászati Egyesület (Nagyhalász) kezelésében lévő horgászati vízterület:
- Marótzugi Holtág (víztérkód: 15-068-1-1).

Szabolcsi Földvár Horgászati Egyesület (Szabolcs) kezelésében lévő horgászati vízterület:
- Szabolcsi Holt-Tisza (víztérkód: 15-080-1-5).

Tímári Horgászati Egyesület (Tímár) kezelésében lévő horgászati vízterület:
- Tímári holtág (víztérkód: 15-141-1-1).

Szabolcsveresmarti Önkormányzat kezelésében lévő horgászati vízterület:
- Várszögi morotva (víztérkód: 15-132-1-5).

Leho-Trans Kft. (Debrecen) kezelésében lévő horgászati vízterület:
- Várszögi morotva (víztérkód: 15-140-1-4).

Az aktuális, érvényes halgazdálkodási tervek az illetékes területi halgazdálkodási hatóságnál elérhetők.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és tervezési szempontok

Vízgyűjtő területek

AEQ057 Tisza Szipa-főcsatornától Belfő-csatornáig vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság és 2-4 Bodrogköz tervezési alegység, Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság).

AEQ058 Tisza Belfő-csatornától Keleti-főcsatornáig vízfolyás víztest (2-3 Lónyay-főcsatorna tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, 2-7 Hernád, Takta tervezési alegység, Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság és 2-17 Hortobágy- Berettyó tervezési alegység, Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság).

AEP766 Lónyay-főcsatorna (2-3 Lónyay-főcsatorna tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság).

AEP313 Belfő-csatorna (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság).

AEQ064 Tiszakarádi-főcsatorna (2-4 Bodrogköz tervezési alegység, Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság).

Felső-Tisza tervezési alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016.április. Érvényes: 2027-ig.
Lónyai-főcsatorna alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015. A felülvizsgálati vita-anyag 2021-ben elkészült.

1.7.7. Egyéb tervek

A Felső-Tisza különleges madárvédelmi terület jelölő madárfajai közül a cigányrécének (*Aythya nyroca*) és a barátrécének*(Aythya nyroca)* készült el a fajvédelmi terve. Elfogadás éve: 2019.

Tisza térség területrendezési tanulmányterve: elkészítését a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület és vidékfejlesztését szolgáló programról szóló 1107/2003, (XI.5.) Korm. határozat írta elő.

A Tisza folyó záhonyi híd (627,76 fkm) és a tokaji közúti híd (543,64 fkm) közötti szakasz nagyvízi mederkezelési terve (Tsz: 07.NMT.03).

A Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUHN20001) fenntartási

terve, elfogadás éve: 2014.

2. *Veszélyeztető tényezők*

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
B06	**Fakitermelés**	H	belül	20	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok kivágása, a fakitermelés zavaró hatása a terület jelölő madárfajai számára - feketególya *(Ciconia nigra)*, szalakóta (*Coracias garrulus*), réti sas (*Heliaetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), szürke küllő (*Picus canus*) – jelentős veszélyforrás.
B08	**Idős fák eltávolítása**	H	belül	20	A fészkelésre alkalmas idős fák kivágása a terület jelölő madárfajai számára - feketególya *(Ciconia nigra)*, parlagi sas (*Aquila heliaca)*, réti sas (*Heliaetus albicilla*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), barna kánya (*Milvus migrans*), – jelentős veszélyforrás.
I02	**Egyéb idegenhonos inváziós fajok**	H	belül/kivül	75	A jelölő madárfajok (haris (*Crex crex*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)) számára fontos élőhelyek (erdők, fasorok, cserjések) átalakulása, leromlása – az akác, a gyalogakác, a zöld juhar, az amerikai kőris terjedése eredményeként.
N02	**Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében**	H	kívül	100	Az elmaradó tiszai árvizek következtében nem frissülnek a magaspartok, és ez negatív hatással van a (*Riparia riparia*) folyamatosan csökkenő állományára. A csapadék-viszonyok hektikus változékonysága, a holtágak vízmennyiségére, az ott fészkelő jelölő madárfajokra - cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), nagykócsag (*Egretta alba*) gyakorol hatást. Emellett mindegyik fajra közvetett hatást gyakorolnak a csökkenő táplálékmennyiség miatt.
Xe	**Európai Unión kívülről érkező veszélyeztető**	H	kívül	100	A vonuló, jelölő madárfajok (haris (*Crex crex*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), partifecske (*Riparia riparia*) karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*))jelentős veszteségeket szenvednek a vonulásuk

	tényezők és hatások				során. Ukrajnából jelentős hulladékszennyezés érkezik minden áradás alkalmával, mely hatással van a jégmadár (*Alcedo atthis*) és a partifecske (*Riparia riparia*) fészkelő állományára.
A06	**Gyepművelés felhagyása (legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)**	M	belül	5	A felhagyásból eredő élőhelycsökkenés a gyepterületeken fészkelő haris (*Crex crex*) és pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) állomány csökkenését okozza.
A08	**Gyepterületek kaszálása vagy vágása**	M	belül	10	A gyepek korai kaszálásból következő költési sikertelenség a gyepterületeken fészkelő haris (*Crex crex*) és pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) állomány csökkenését okozza.
F05	**Sport, turisztikai és szabadidős infrastruktúra létrehozása vagy fejlesztése**	M	belül	5	A folyópartok, homokos fövenyek turisztikai célú át- illetve kialakítása a magaspartokon fészkelő partifecske (*Riparia riparia*) és jégmadár (*Alcedo atthis*), a holtágakon fészkelő cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), nagykócsag (*Egretta alba*), függőcinege (*Remiz pendulinus*) számára veszélyeztető tényező.
F07	**Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek**	M	belül	15	A folyópartok, homokos fövenyek turisztikai hasznosítása (strand, horgászat) a magaspartok térségében fészkelő partifecske (*Riparia riparia*) és jégmadár (*Alcedo atthis*), a holtágakon fészkelő cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), nagykócsag (*Egretta alba*), függőcinege (*Remiz pendulinus*) számára veszélyeztető tényező.
F31	**Hidrológiai viszonyok módosítása lakossági vagy rekreációs célból**	L	belül	5	A holtágak hidrológiai viszonyainak átalakítása az ott fészkelő cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), nagykócsag (*Egretta alba*). számára veszélyeztető tényező.
G10	**Illegális kilövés/ elpusztítás**	L	belül	100	A terület ragadozómadarai (lelövés, mérgezés) - parlagi sas (*Aquila heliaca)*, réti sas (*Heliaetus albicilla*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), barna

					kánya (*Milvus migrans*), és a magaspartoknál fészkelő (a költőüregel zavarása, elpusztítása) jégmadár (*Alcedo atthis*) és partifecske (*Riparia riparia*) számára veszélyeztető tényező
L01	**Természetes abiotikus folyamatok**	L	belül/kivül	5	A feliszapolódás, a vízszint csökkenése és/vagy kiszáradás a holtágakon fészkelő cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), nagykócsag (*Egretta alba*) számára veszélyeztető tényező.
L06	**Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások**	L	belül	5	A magaspartokon fészkelő partifecske (*Riparia riparia*) folyamatosan csökkenő állományára van növekvő hatással a ragadozók (róka, nyest) predációja.
B10	**Illegális fakitermelés**	L	belül	20	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok illegális kivágása, a fakitermelés, a terület jelölő madárfajai számára - feketególya *(Ciconia nigra),* szalakóta (*Coracias garrulus*), parlagi sas (*Aquila heliaca)*, réti sas (*Heliaetus albicilla*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), barna kánya (*Milvus migrans*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), feketeharkály (*Dryocopus martius*) – jelentős veszélyforrás.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Területté nyilvánításakor a természetvédelmi célkitűzéseket meghatározták, emellett kiemelésre kerültek azok az egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.
A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és a jelölő fajok számára szükséges élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása. A jelölő fajok közül kiemelten kezelendő a **jégmadár**, a **cigányréce**, a **bölömbika**, a **fattyúszerkő**, a **fekete gólya**, a **haris**, a **balkáni fakopáncs**, a **fekete harkály**, a **nagykócsag**, a **kis kócsag**, az **örvös légykapó,** a **réti sas,** a **törpegém**, a **tövisszúró gébics**, a **barna kánya**, a **bakcsó**, a **darászölyv** (*Pernis apivorus*), a **hamvas küllő** (*Picus canus*), a **függőcinege**, a **partifecske**, és a **karvalyposzáta** védelme. Emellett fontos feladat a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása, valamint a jelölő madárfajok állományainak és költőhelyeinek rendszeres monitorozása.

A természetvédelmi célállapot:
A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület jelölő értékei mellett egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő fokozottan védett és védett fajok igényeire.

A természetvédelmi célkitűzések:
Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések (prioritásuk sorrendjében, a főbb intézkedési módokat felsorolva):

- A Tisza hullámterében található puha-és keményfás ligeterdők, ártéri kaszáló- és mocsárrétek, holtmedrek, bokorfüzesek, fasorok és cserjések, a hagyományos tájhasználat eredményeként fennmaradt ártéri legelők jelenlegi klimatikus és állatföldrajzi viszonyaira jellemző, természetvédelmi szempontból kiemelt madárfajok védelme.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése bizonyos szántók, antropogén területek és elsősorban özönnövények uralta területek rovására – a KMT erdős területein élő, fészkelő madárfajok állományának megőrzése, növelése érdekében.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése mellett kiemelten figyelni és gondoskodni kell az erdőállomány korának javítására, a korelosztás minél idősebbé tételére. Ezen belül szükéges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.
- Az erdőgazdálkodás során törekedni kell a tájidegen, inváziós, illetve intenzíven terjedő fafajok (zöld juhar, nemes nyarak, akác) visszaszorítására, lecserélésére őshonos fajokra.
- A fahasználat időbeli és térbeli korlátozása az erdőben fészkelő fajok védelme érdekében (gémtelepek, fekete gólya, fokozottan védett ragadozómadár-fajok).

- A jelölő madárfajok fészkelése (haris), táplálkozása szempontjából értékes füves élőhelyek megőrzése, fenntartása gazdálkodási korlátozások mellett.
- Kaszálás a védett, fokozottan védett fajok igényeinek figyelembe vételével, azok populációinak megőrzésével. Földön fészkelő fokozottan védett madárfajok - pl. haris - költése esetén július 31. utánra kell korlátozni a kaszálást/betakarítást a kijelölt védőzónán belül.
- A kaszálások során kizárólag a természetvédelem számára elfogadható módszer és technológia alkalmazható (madárbarát/tágító kaszálási módszer, láncfüggönyös vadriasztó használata és nappali munkavégzés, stb.) biztosítva ezzel a földön fészkelő madárfajok védelmét.
- A búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken búvó, táplálkozó vagy fészkelőhelyet teremtve, többek között a karvalyposzátának és a tövisszúró gébicsnek.
- Fészkelési időszakban (március 15. és szeptember 1. között) a lakott szakadófalak közelében horgászati tevékenység nem végezhető. Ezeken a szakaszokon a vízi közlekedést is szabályozni célszerű (hullámkeltés csökkentése sebességkorlátozással), biztosítva a partifecske költésének sikerességét.
- A parti kövezések, mederstabilizálások csökkentése, korlátozása.
- A motoros vízi közlekedés korlátozása, különösen az ehhez kapcsolódó vízisportokat (jet-ski, vízisí stb).
- A területen található holtágakat, hullámtéri medreket meg kell őrizni, megfelelő vízkormányzással biztosítani kell ezek rendszeres vízutánpótlását. Az ártéri tájgazdálkodás hagyományos formáinak megőrzése, fenntartása (pl. fokgazdálkodás), melynek következtében táplákozó- (gém-félék, réce-félék) és fészkelőhelyet biztosítanak (szerkők) a jelölő és egyéb madárfajoknak.
- Az agresszíven terjedő invaziós növényfajok (pl. gyalogakác, selyemkóró, japán keserűfű, zöld juhar stb.) visszaszorítása, helyükön őshonos cserjések, bokrosok, facsoportok kialakítása, megőrzése.
- A településeken fészkelő fészkelő fehér gólya állomány megőrzése érdekében az áramszolgáltató cégekkel közösen a fészkelési és áramütési biztonságot növelni kell.
- Az átvonuló/telelő úszóréce-csapatok vonulóhelyeinek védelme miatt a vízivad-vadászat térbeli és időbeli korlátozása indokolt.
- A mesterséges halastavakon fészkelő vöcsökfajok és fattyúszerkő állományok megőrzése érdekében a halastavi gazdálkodást szabályozni, koordinálni szükséges.
- A természetes és mesterséges vizes élőhelyeinek nádasaiban fészkelő fajok (pl. gémfélék, barna rétihéja, nádi énekesmadarak) állományainak szinten tartása.
- Az elektromos légvezeték-rendszer (oszlopok, transzformátorok, elosztók, vezetékek) átalakítása oly módon, hogy sem ütközéssel, sem áramütéssel ne veszélyeztesse az érintett KMT madárvilágát, különös tekintettel a jelölő fajokra.

A védelem célja a jelölő fajok állományainak fenntartása vagy megerősítése, valamint az általuk preferált élőhelyek megőrzése, különös tekintettel a fészkelési lehetőségek, illetve megfelelő táplálékbázis biztosítására. Fontos feladat továbbá a jelölő fajokat, élőhelyeket veszélyeztető tényezők kiküszöbölése, hatásuk csökkentése.

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gém-félék: szürke gém, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kétéltűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési javas-

latok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében megfogalmazott javaslatokat.

A cékitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

- A természetszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) esetében idős (fészkelésre alkalmas), odvasodó faegyedek (fehér és feketenyár), valamint holt faanyag meghagyása.
- Az élet- és vagyonbiztonságot figyelembe véve a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok – táplálkozó és fészkelőhelyek), illetve a vízparti zonáció (partél/bokorfüzes/ligeterdő – fészkelő- és táplákozóhely) megőrzése.
- A még jó ökológiai állapotban lévő hullámtéri gyepek rendszeres, hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani – a gyepek földön fészkelő madarainak (haris, vízicsibék, fürj, stb.) védelme érdekében. A beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetszerű erdővé alakítható célállománnyal fogadható el.
- Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácosok) felszámolva/visszaszorítva, rendszeres kaszálással gyepként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetszerű cserjéssé, erdővé - melyek fészkelőhelyet biztosíthatnak a karvalyposzátának, a tövisszúró gébicsnek.
- A területen található erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben. Ennek szellemében hosszú távon elérhető illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése. Melyek elengedhetetlenek a gémtelepek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darászölyv, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- A keményfa ligeterdők esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra. Ennek szellemében hosszú távon elérhető illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése - melyek elengedhetetlenek a gémtelepek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darázsölyv, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- Tájidegen fafajú állományok fokozatos átalakítása természetszerű, majd természetes erdőállományokká.
- A már meglevő elektromos légvezeték-hálózat madárbaráttá történő átalakítása, valamint az újonnan kialakítandó szakaszok kizárólag a madarak védelmét leginkább biztosító, elérhető legjobb technikai megoldással történő kialakítása kiemelt fontosságú.
- A földön (haris), és a partfalakban fészkelő jelölő fajok (partifecske) költési sikere érdekében célirányos állománycsökkentéssel szabályozni szükséges a fészepredátorok számát - vaddisznó (haris) és a vörös róka (partifecske).

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gém-félék: szürke gém, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kétéltűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük az érintett kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük azokat a KMT fenntartási tervében megfogalmazott javaslatokat.

3.2. Kezelési javaslatok

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg."

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak."

A kezelési javaslatokat két nagy csoportban tárgyaljuk, a gazdálkodáshoz nem köthető, illetve gazdálkodáshoz köthető javaslatokat fogalmazva meg. Előbbiek a teljes területre vonatkoznak, utóbbiak kezelési egységekként külön-külön kerülnek tárgyalásra.

A gazdálkodáshoz köthető javaslatok között megkülönböztetünk általános, illetve a támogatási rendszerekhez illeszkedő (vagy a jövőben illeszthető) javaslatokat. Ez utóbbiak lehetnek kötelezőek, illetve önkéntes vállallásokon alapuló, agrár-kifizetésekhez kapcsolódó javaslatok – mindezek beépülnek a kezelési egységek (KE) rendszerébe.

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv.

A terv gyakorlatban való haszálhatóságát szem előtt tartva a kezelési egységek (KE) lehatárolásakor igyekeztünk minél kevesebb, jól körülírható kategóriát – ezáltal területegységet – meghatározni. A lehatárolás alapját a földrészletek művelési ági/élőhelyi állapot besorolása képezi, ezt árnyalják terepi ismeretek, valamint az egyes madárfajok területi elterjedése és jellemző élőhelyhasználata. A szántó, gyep, erdő kategóriák mellett, figyelembe véve a jelölő fajokat, szükségesnek tartottuk a különféle cserjés, bokros, facsoportos élőhelyek, valamint a gyümölcsösök elkülönítését is. Emellett természetesen külön kezelési egységet képeznek (az igen csekély kiterjedésű) vizes élőhelyek, és természetesen a Tisza folyó.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük az erdős élőhelyek szétválasztását természetszerű erdők és az ültetvény erdők kategóriákra. A klasszikus természetvédelmi megközelítés mellett (eltérő természetvédelmi kezelést igényelnek), leginkább a madárvédelmi szemlélet miatt került erre sor, hiszen hosszú távon az erdő természetességi állapotának megőrzésével lehet megfelelő élő-, táplálkozó- és fészkelőhelyet biztosítani a jelölő (harkályok, ragadozómadarak, fekete gólya, énekesmadarak) és a terület más jellemző madárfajai számára.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük a cserjés, bokros, facsoportos (nem üzemtervezett erdők) élőhelyek szétválasztását őshonos állományú és inváziós fajok alkotta kategóriákra (eltérő természetvédelmi kezelést igényelnek). Ennek elsődleges oka az, hogy a területen dinamikusan növekvő arányú inváziós fajok alkotta élőhelyek (gyalogakác, zöld juhar) gyakorlatilag alkalmatlanok a jelölő énekesmadarak állományainak megőrzésére, növelésére, ezekben nem találnak megfelelő élő-, táplálkozó- és fészkelőhelyet.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük a gyepterületek felosztását nedves gyepekre és száraz gyepekre. A felosztást, és így a célját-kezelését egyértelműen a jelölő madárfajok jelenléte indokolta. Míg a nedves gyepek a harisnak megfelelő élőhelyek, addig a száraz gyepeken (és a Tisza töltésén) a haris nem fordul elő.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Településrendezési eszközök:

- A tervezési terület települési külterületein a további beépítés nem kívánatos. Kivételt képeznek a természetvédelmi célú bemutatáshoz és a legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges épületek, építmények.

Infrastruktúra-fejlesztés, turisztikai és ipari jellegű beruházások:

- A tervezési terület települési külterületein új nyomvonalú burkolt, vagy stabilizált út, vagy a régi földutak hasonló jellegű átalakítása nem javasolt.
- Új tervezésű elektromos vezetékek tervezése során előnyben kell részesíteni a földkábelek alkalmazását, a felújításra kerülő szabadvezetékeket már madárbarát módon kell kivitelezni.
- A már meglévő szabadvezetékek madárbarát módón történő átalakítását folyamatosan végezni kell, természetvédelmi szempontból indokolt esetekben lépéseket kell tenni a szabadvezetékek földkábelre cserélése érdekében.
- A tervezési területen belül új bányatelek kialakítása, új bánya nyitása nem javasolt.
- Gyalogos, lovas és lovaskocsis utak, turista ösvények, tanösvények kialakítása előtt konzultálni szükséges a természetvédelmi kezelővel (HNPI).
- Kerékpáros utak fejlesztését a Tisza folyó gátján javasolt megvalósítani.

Egyéb területhasználat:

- A tervezési terület felett 450 méter minimális magasságú repülési tilalmi övezet kijelölése indokolt. Ez a 26/2007. (III. 1.) GKM-HM-KvVM együttes rendelet természetvédelmi indokból kijelölt környezetvédelemi korlátozott légterek bővítését jelentené a tervezési területére.
- A terület szabadon látogatható, de a fokozottan védett fajok esetén indokolt esetben a természetvédelmi hatóság korlátozásokat vezethet be a 12/2005 (VI.17.) KvVM rendelet alapján.
- Technikai jellegű sportesemények rendezése, alkalmi űzése a KMT területen nem javasolt.
- A tervezési területen nem kívánatos a vegyszeres (különösen a légi) szúnyog-gyérítés.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz/élőhelyekhez köthető kezelési javaslatok

A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 11 féle kezelési egység lehatárolását tartottuk indokoltnak, amelyek térképi megjelenítését a „Mellékletek” fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben (a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület fenntartási tervének elkészítse során elkészült élőhelytérkép felhasználásával). A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen a nem mesterséges vonalat,

pl. szántó, csatorna határkövető egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai folyamatosan alakulnak, változnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

3.2.1.3. Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Erdőgazdálkodás/mezőgazdálkodás

A terület kiemelkedő értékeit jelentő ragadozómadár-fajok (és a fekete gólya) védelme szempontjából a kedvezőtlen hatások, zavarások hatókörét nem a KMT határvonala, hanem a fészkek elhelyezkedése, illetve a leggyakrabban használt átmozgási irányok, „légifolyosók” határozzák meg. Ezért esetenként (a jelölő és/vagy fokozottan védett madarak – fekete gólya, barna kánya, vörös kánya, parlagi sas, réti sas) indokolt lehet a területen belül, a fajok szempontjából meghatározott kezelési javaslatok egyedi kiegészítése, melyet a természetvédelmi kezelő bevonásával javasolt megállapítani.

Vadgazdálkodás

- Általánosan megállapítható, hogy a Szatmár-Bereg KMT területén az élőhelyek fennmaradását veszélyezteti a nagyvadállomány, jelentős „ökológiai nyomást” fejtenek ki. Az erdők természetes felújulását akadályozzák, a gyepek feltörését okozzák, a vizes élőhelyeket teljesen átalakítják.
- Vadászati létesítmények, csapdák létesítése a területen a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetés után javasolt.
- Apróvad-kibocsátási helyeken a ragadozómadár-fajok zavarása kerülendő, kivételt képez a természetvédelmi hatósági engedélyben meghatározott módon történő héja befogás.
- Fokozottan védett madárfaj fészkei alatt, vagy annak közvetlen közelében lévő vadgazdálkodási létesítmények használata a költési időszakban nem javasolt.
- A tervezési területen a partfalakban (partifecske) és a földön fészkelő (haris) jelölő fajok védelme érdekében térben és időben korlátozni, illetve visszaszorítani szükségesl a ragadozó emlősök (vörös róka, nyest) és a vaddisznó állomány létszámát.

Vízgazdálkodás

- A csatorna és az árok karbantartási munkálatainál óvni kell a csatornapartokon húzódó őshonos fa- és cserjesorokat. Gyérítésüket csak a legszükségesebb esetben, mindenkor kíméletesen, a fészkelési időszakon kívül javasolt végezni.
- A karbantartási munkálatok időzítésénél figyelemmel kell lenni a jelölő fajok költési időszakaira – ilyen jellegű munkák végzését augusztus 15. és február 1. közé javasolt időzíteni.
- Az arra alkalmas területeken (a belvíz okozta esetleges károk figyelembe vételével) törekedni kell a tavaszi vizek visszatartására.
- A holtmedrek tavaszi feltöltődését/feltöltését követően törekedni kell a vízszint megtartására, a vizen, a nádasban/gyékényesben fészkelő (és táplálkozó) madarak (szerkők, récék) fészkelésének, élettevékenységének biztosítására.

- Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységek területét csapoló-drénező árkok megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal se okozzanak káros belvízi elöntést.

3.2.1.4. Kezelési egységek (KE)

A fenntartási terv részeként, a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület fenntartási tervének elkészítse során elkészült élőhelytérkép felhasználásával meghatározásra kerültek a Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület (KMT) kezelési egységei (lásd: térképmellékletek). Madárvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területről lévén szó, a kezelési egységek és a kapcsolódó kezelési javaslatok alapvetően a közösségi jelentőségű, illetve védett madárfajok szempontjából kerültek kialakításra.

KE-1. kezelési egység –SZÁNTÓ területek

(1) Meghatározása: kistáblás és nagytáblás szántóföldek, ugarok. Kiterjedésük a Natura területhez képest viszonylag nagy (**2.540 ha**), egyes hullámtéri részek túlnyomó részt szántók (pl. Tuzsér, Szabolcsveresmart, Ibrány, Tiszaeszlár, Csobaj külterületén). A szántók nagy részének művelési ága valóban szántó, azonban ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő. Fontos megjegyezni, hogy a Natura 2000 területek kihirdetése (2004) utáni „elszántások" jogellenesek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2); Zöldség- és dísznövénykultúrák, melegházak (T3); Extenzív szántók (T6); Fiatal parlag és ugar (T10). Ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő.
- Natura 2000 élőhelyek: Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval (3130).
- Az érintett jelölő madárfajok: haris (*Crex crex*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés átfogó célja a szántóterületek természetvédelmi értékének növelése, helyreállítása, a szántókat, mint mesterséges élőhelyeken előforduló növény-, és állatfajok életfeltételeinek javítása – különös tekintettel a vadonélő madárfajokra és apróvad-fajokra.

A vonatkozó kezelési, gazdálkodási irányelvek (táblaszegélyek kialakítása, vegyszerezés és tápanyagbepótlás korlátozása, stb.) betartásával a szántóterületek természeti állapota javul, természetvédelmi szerepük megnő, csökkenhet a jelölő madárfajok szempontjából fontos élőhelyek vegyszer- és műtrágyaterhelése, javulhat azok ökológiai átjárhatósága, növekedhet a táplálékbázis.

Fontos kiegészítő elvárás a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait,

valamint a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Szántó területekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.	Egyes szántóföldi kultúrák (pl. repce) esetében alapvető lehet az éjszakai munkavégzés (betakarítás), amely természetvédelmi kockázattal jár. A fészkelési időszakban (június 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú (haris, Crex crex)) pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott természetkímélő kaszálási mód, amelyet a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges, többek között a haris (Crex crex) védelme érdekében alkalmazni.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok (haris (Crex crex)) felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	
SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokba ékelődő erdei és vizes élőhelyek, és az ott táplálkozó madárfajok (jégmadár (*Alcedo atthis*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris* fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) megóvása.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	Leginkább a ragadozó madarak (rétisas (*Haliaeetus albicilla*), darázsölyv (*Pernis apivorus*)) számára fontos táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	A táplálékbázis megóvása érdekében. A kivételként felsorolt kultúrákban a rovarkártevők igen jelentős károkat okozhatnak, így ezekben megengedett a

		vegyszerhasználat.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.	
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	
SZ46	Melioráció nem megengedett.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az javaslat nem jelentős korlátozás.
SZ53	Szántó füves élőhellyé alakítása spontán felhagyással.	Özönnövények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ55	Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	Élőhelyrekonstrukció. Özönnövények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.	
SZ58	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése korábbi erdőterületen támogatható.	
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok kialakítása a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetve.	
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsáv nem vegyszerezhető, azt kizárólag mechanikai gyomirtással lehet kezelni, július 1. után; a kaszálék a területről le nem hordható.	A javaslat célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakítása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak (haris (*Crex crex*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*)) apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	

Kiegészítő javaslatok:

Évelő szálas és pillangós takarmánynövények betakarítása esetén aratás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően - hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

A szántó művelési ág felhagyása esetén elfogadható a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása, azaz a gyümölcsös művelési ágra váltás.

A szántóterületek folyamatos mentesítése az inváziós lágyszárú fajoktól (csicsóka, nebáncsvirág, medvetalp, japán keserűfű, stb.)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a szántókon az

önkéntesen vállalható javaslatok betartása. Az elszántott területrészeken az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek.
A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyeppé, illetve erdővé alakulnak).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges. (SZ58). /*Magyarázat: javasoljuk annak a vizsgálatát, hogy hol lehetséges a Natura területen lévő szántók erdősítése művelési ág váltással.*/

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egységbe tartozó elszántott gyepterületek korábban nagyrészt közösségi jelentőségű élőhelyek (6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges.
A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (az elszántások szántóból gyeppé, vagy erdővé alakulnak).
A kezelési javaslatok betartása a szántó területeken fészkelő (haris, tövisszúró gébics, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó (fekete gólya, haris, nagy kócsag, kis kócsag, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, partifecske, karvalyposzáta) jelölő madárfajok állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

KE-2. kezelési egység –ÜLTETVÉNY ERDŐK

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található nem természetszerű/nem őshonos ültetvény erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Összességében a kezelési egység kiterjedése igen jelentős (**2.505 ha**). Az állományok nagy része puhafás ültetvény, melyben az idegenhonos mellett hazai fajok is előfordulnak. Vannak spontán létrejött puhafások is (zöldjuharosok, amerikai kőrisesek). Ezeken kívül kisebb arányban akácosok, fenyvesek, fekete diósok is előfordulnak. Ide soroltuk a vágásterületeket és a csemetekerteket is.
A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület és a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet része. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával (P6); Vágásterületek (P8); Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Lágyszárú özönfajok állományai (OD).
- Az érintett erdőrészletek listája a megalapozó dokumentáció 1.3.3.2 Erdészet c. fejezetében találhatók.

- Az érintett jelölő madárfajok: balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), hamvas küllő (*Picus canus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások

Vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek:
A 61/2017. (XII.21.) FM rendelet szerint, hivatkozva annak 6. mellékletére:
- Rétköz-Beregi erdészeti körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2013.01.01 - 2022.12.31.) ügy száma: 11949/14/2011, kelt: 2013.október 7. A Rétköz-Beregi erdőtervezési körzet erdőterve a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes.
- Nyíregyházi erdészeti tervezési körzeti erdőterve (érvényes: 2021.01.01 - 2030.12.31.) ügyiratszám: 000444/005/2021, kelt: 2021. február 15. A Nyíregyházi erdőtervezési körzet erdőterve a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes.
- Közép-Tiszai erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2017.01.01 – 2026.12.31.) ügyiratszám: HB/11-ERD/12744/1/2016., kelt: 2017.04.25.
- Bodrogközi erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényes: 2019.01.01 – 2028.12.31.), ügyiratszám: BO-08/ER/236-216/2019, kelt: 2019. április. Bodrogközi erdőtervezési körzet erdőterve a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes.
- Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a Nyíregyházi Erdőtervezési Körzet Natura 2000 területekre, 2020.

- A körzeti erdőtervek mellett említendő még a Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a Nyíregyházi Erdőtervezési Körzet Natura 2000 területekre, 2020.

Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Ültetvény erdőterületekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) szerkezet-átalakítása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok (fekete gólya (*Ciconia nigra*), haris (*Crex crex*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*)) védelme érdekében.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység	

	kivételével.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	A különféle harkályfajok (balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*),), hamvas küllő (*Picus canus*)) védelme érdekében.
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E57	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E64	. Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen	

	alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok (fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*),) fészkelése térségében.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

Kiegészítő javaslatok:

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a fészkek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.

Az erdőtelepítésre kerülő területeken, ott ahol ez reálisan lehetséges, legalább 10-15%-nyi arányban őshonos fűz (kecskefűz) telepítés is történjen.

A jelölő madárfajok megtelepedése (fekete harkály, szürke küllő), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése mellett kiemelten figyelni és gondoskodni kell az erdőállomány korának növelésére, a korelosztás minél idősebbé tételére. Ezen belül szükséges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.

Fakitermelés végzése szeptember 1. és október 31. között javasolt, a fokozottan védett madárfajok (kivéve a rétisast) fészkelése térségében, valamint általános denevér-védelmi szempontból.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását (ahol ez lehetséges), továbbá a tájidegen fafajok kiszelektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncösödés elősegítését tisztások nyitásával. A tisztások nyitása azonban csak folyamatos ellenőrzés és szükség szerinti

beavatkozás/kezelés mellett lehetséges, az inváziós fajok valószínűsíthető térnyerésének visszaszorítása miatt.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés tevékenysége nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben és/vagy az adott védett természeti terület kezelési tervében.
A javaslat-sorokat a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési gyakorlatával/tervével összhangban határoztuk meg.
A kezelési javaslatok betartása az ültetvény erdőterületeken fészkelő (balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, barna kánya, hamvas küllő, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (balkáni fakopáncs, fekete harkály, örvös légykapó, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, darázsölyv, hamvas küllő, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Az üde, vegyes életkorú és idős fákat, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők továbbá igen fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához, ilyenek pl a közösségi jelentőségű bogarak (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*).
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

KE-3. kezelési egység –TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található természetszerű erdők, őshonos fajok alkotta facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Összességében a kezelési egység kiterjedése a legnagyobb (**3.217 ha**). Az állományok nagy része puhafás erdő.
A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület és a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet része. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárerdők (J2); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Keményfás ártéri erdők (J6); Gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Vágásterületek (P8); Üde és nedves cserjések (P2a).

- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0)*; Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0); Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*ával és *Carpinus betulus*szal (91G0)* /részben/.
- Az érintett jelölő madárfajok: fekete gólya (*Ciconia nigra*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), hamvas küllő (*Picus canus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások

Vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek: Rétköz-Beregi körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2013.01.01 - 2022.12.31.) ügy száma: 11949/14/2011, kelt: 2013.október 7. A Rétköz-Beregi erdőtervezési körzet erdőterve a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes. Nyíregyházi erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2008.01.01 - 2017.12.31.) törzskönyvi szám: 36/2008, kelt: 2009. június 10. Tiszavasvári erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2006.01.01 – 2015.12.31.) törzskönyvi szám: 19/2006, kelt: 2007.04.25. A Nyíregyházi erdőtervezési körzet erdőterve a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes. Bodrogközi erdészeti tervezési körzet második erdőterve (érvényes: 2008.01.01 – 2017.12.31.) törzskönyvi szám: 9/2008, kelt: 2008.szeptember 1. Szatmár-Nagyecsedi erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31. Bodrogközi erdőtervezési körzet erdőterve a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes.
- A körzeti erdőtervek mellett említendő még a Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a Nyíregyházi Erdőtervezési Körzet Natura 2000 területekre, 2020.

Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Természetszerű erdők területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) szerkezet-átalakítása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő	

	nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	szükséges.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	A jelölő tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) és a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) védelme érdekében.
E14	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	A jelölő fekete harkály (*Dryocopus martius*) és hamvas küllő (*Picus canus*) védelme érdekében.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A jelölő fekete harkály (*Dryocopus martius*) és hamvas küllő (*Picus canus*) védelme érdekében.
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	Ezeket hagyásfák, illetve hagyás facsoportok (100 m²) formájában szükséges megvalósítani.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.

E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.	
E57	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	A jelölő fekete harkály (*Dryocopus martius*) és hamvas küllő (*Picus canus*) védelme érdekében.
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

Kiegészítő javaslatok:

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a fészkek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.
Jelölő madárfajok megtelepedése (fekete harkály, szürke küllő, örvös légykapó), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével kell növelni a költési lehetőségeket.
A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése mellett kiemelten figyelni és gondoskodni kell az erdőállomány korának növelésére,

a korelosztás minél idősebbé tételére. Ezen belül szükséges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.
Fakitermelés végzése szeptember 1. és október 31. között javasolt, a fokozottan védett madárfajok (kivéve a rétisast) fészkelése térségében, valamint általános denevér-védelmi szempontból.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását (ahol ez lehetséges), továbbá a tájidegen fafajok kiszelektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncsödés elősegítését tisztások nyitásával.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés tevékenysége nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Rendszeres fahasználatot nem javaslunk a kis területű faállományokban. A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet, a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület kezelési gyakorlatában/tervében szereplő javaslatra, miszerint a búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.
A javaslat-sorokat a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési gyakorlatával/tervével összhangban határoztuk meg.
Az üde, vegyes életkorú és idős fáka, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához. Ilyenek például a közösségi jelentőségű bogarak (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) – mely a harkályfélék meghatározó táplálékforrása.
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.
A kezelési javaslatok betartása a természetszerű erdőterületeken fészkelő (fekete gólya, balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, barna kánya, hamvas küllő, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (balkáni fakopáncs, fekete harkály, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, darázsölyv, hamvas küllő, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

KE-4. kezelési egység–INVÁZIÓS FAJOK ALKOTTA CSERJÉS

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található homogén, nem őshonos/inváziós fajok alkotta cserjés állományok (gyalogakácosok és a cserjés megjelenésű gyalogakácos-zöld juharos vagy más elegyes állományok) – melyek nincsenek erdő művelési ágban. Az állományok eredeti kezelése, művelési ága változatos (szántó/gyep/kivett). Célszerinti állapotuknak leggyakrabban az őshonos fajok alkotta cserjést kell megadni. Azonban beerdősítésük őshonos fajokkal, és gyeppé történő vissza-alakításuk is lehetséges.

Összességében a kezelési egység kiterjedése nem túl jelentős (**740 ha**), ám minden bizonnyal folyamatosan nő.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Lágyszárú özönfajok állományai (OD); Magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Üde és nedves cserjések (P2a).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria).*

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások

Védett természeti területen fekvő cserjések esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható

Kód	Inváziós fajok alkotta cserjésekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fa- és cserjefajok telepítésének mellőzése.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása kiemelt fontosságú.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, erdő-állományokra.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	

E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű, majd természetes cserjés állományokra.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre

Kiegészítő javaslatok:

Az őshonos cserjés kialakítása során, ahol ez reálisan lehetséges, legalább 10-15%-nyi arányban őshonos fűz (kecskefűz) telepítés is történjen.

A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk a területen található homogén, lágyszárú inváziós állományok irtását, majd fokozatosan őshonos fajok alkotta cserjés, esetleg fás legelővé történő alakítását, őshonos fafajokkal.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
Vizsgálni szükséges, hogy a kezelési egység területén hol lehetséges erdőtelepítést végezni, amely hosszú távon vélhetően a leginkább szolgálná az inváziós cserjés megszüntetését.
A kezelési egység területén az erdőtelepítés a természetvédelmi kezelővel (HNPI) történt előzetes egyeztetést követően, őshonos és tájhonos fajokkal javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.
A hullámtéri homogén vagy elegyes gyalogakácos cserjések igen jelentős problémát jelentenek, mivel a faj vitalitása miatt csak igen nagy nehézségek árán szorítható vissza. Ennek az is az oka, hogy a magbankban óriási mennyiségben van jelen a magja, illetve az ismétlődő áradások újra és újra szétterítik a propagulumokat. A virágzó és termést érlelő állományok tehát igen jelentős gócpontjai az inváziós fertőzésnek a hullámtéren. Hosszú távon ezek a fajok a legtöbb természetes hullámtéri élőhelyet képesek lerontani. A hullámtérre vonatkozó természetvédelmi kezelési tervek megfogalmazása szerint „az inváziós ill. agresszív terjedésre hajlamos növényfajok elszaporodását kaszálással, cserjeirtással, szárzúzással ill. legeltetéssel kell megakadályozni”.
Véleményünk szerint a gyalogakácos cserjéseket gyep vagy erdő irányába is érdemes lenne átalakítani, attól függően, hogy milyen környezetben vannak. Amennyiben a cserjést erdő veszi körül és a kiterjedése sem nagy, érdemes erdőt telepíteni, felújítani a helyén. Amennyiben a gyalogakácos nagyobb gyep becserjésedésével keletkezik, érdemes újra gyeppé alakítani (sok gyalogakácos cserjés pl. legelők, kaszálók árokrendszereiben található, ezeket értelemszerűen gyeppé lehetne alakítani).
A kezelési javaslatok betartása a cserjés területeken fészkelő (tövisszúró gébics, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

<u>KE-5. kezelési egység– ŐSHONOS FAJOK ALKOTTA CSERJÉS területen</u>

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található NEM erdő művelési ágú cserjések, fasorok, erdősávok. Az állományok eredeti kezelése, művelési ága változatos (szántó, gyep, erdő, kivett, stb). Célszerinti állapotuknak leggyakrabban az őshonos fajok alkotta cserjést célszerű megadni. Összességében a kezelési egység kiterjedése elenyésző (**29 ha**).

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyómenti bokorfüzesek (J3); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú

puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Vágásterületek (P8); Üde és nedves cserjések (P2a); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB).

- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria).*
-

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások

Védett természeti területen fekvő cserjések esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Őshonos fajok alkotta cserjésekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fa- és cserjefajok telepítésének mellőzése.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása kiemelt fontosságú.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok	

	ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre

Kiegészítő javaslatok:

Az őshonos cserjés megőrzése, bővítése során, ahol ez lehetséges, őshonos fűz telepítés (kecskefűz) is történjen.

A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk a természetes vizek megtartásával az élőhelyek vízellátásának javítását.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés őshonos fajokkal lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.
A javaslatsorokat a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terveivel összhangban határoztuk meg.
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.
A kezelési javaslatok betartása a cserjés területeken fészkelő (tövisszúró gébics, függőcenege, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, hamvas küllő, függőcinege, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

KE-6. kezelési egység – GYÜMÖLCSÖS

(1) Meghatározása: extenzív és intenzív művelésű gyümölcsösök és a kiskertek tartoznak ide. Kiterjedésük a Natura területhez képest kicsi (**81 ha**), csupán néhány település hullámtéri részén fordul elő. Külön kezelését speciális jellege, használata indokolja – valamint az a tény, hogy a balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) a KMT-n belül csak itt fordul(hat) elő.
Az extenzív művelésű gyümölcsösök közül a legértékesebb állományok, ezek vélhetően igen régi eredetűek, nagy részük hullámtéri. Zemplénagárd, Dombrád, Tiszalök külterületein fordulnak elő, kultúrtörténeti jelentőségük is van.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök (P7); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7); Extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8); Kiskertek (T9); Fiatal parlag és ugar (T10); Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények (T11).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), hamvas küllő (*Picus canus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria).*

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:
a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező és/vagy különleges előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Gyümölcsös területekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A gyümölcsösökben költő balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) védelme érdekében.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Az inváziós fajok eltávolítása.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	A gyümölcsösökben költő balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) védelme érdekében.
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	Az esetlegesen ott fészkelő haris (*Crex crex*) költőrárok védelme érdekében.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Az inváziós fajok eltávolítása.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	A karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) védelme érdekében.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	A karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) védelme érdekében.
SZ27	Vegyszer gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.	
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	
SZ46	Melioráció nem megengedett.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos

		években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az javaslat nem jelentős korlátozás.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.	A gyümölcsös felszámolása/felszámolódása esetén őshonos fafajjal való erdősítése elfogadható.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	

Kiegészítő javaslatok:
A gyümölcsösök folyamatos mentesítése az inváziós lágyszárú fajoktól (csicsóka, nebáncsvirág, medvetalp, japán keserűfű, stb.)
A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály, szürke küllő), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk a területen található homogén, lágyszárú inváziós állományok irtását, a gyümölcsösök megőrzését.
Vizsgálni szükséges, hogy van-e lehetőség az élőhelytípus kiterjedésének növelésére, főképp szántókon vagy másodlagos/jellegtelen gyepeken. További javaslat az esetleg meglévő extenzív gyümölcsösök fokozatos átalakítása, megújítása a tájhonos fajták arányának emelésével. Vizsgálni szükséges, hogy van-e mód az elöregedő gyümölcsfák pótlására.
Az intenzív gyümölcsös felhagyása esetén elfogadható a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése a korábbi gyümölcsös területén elfogadható – ha nincs lehetőség a gyümölcsös megtartására, megújtására (megelőzendő a terület az inváziós fajokkal történő leromlását).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A KMT egyik jelölő madárfaja, a balkáni fakopáncs csak ezen az élőhelyben fordul elő. Azaz az állomány megőrzésére, esetleges növelésére kizárólag itt van lehetőség. Ehhez folyamatosan fel kell számolni az inváziós fajok állományait, meg kell őrizni a gazdálkodás formáját/tevékenységét, és a folyamatosan biztosítani kell az idős (odúképes) gyümölcsfák jelenlétét.
Az igen magas tájképi és kultúrtörténeti értékű gyümölcsösök fenntartása kiemelt feladat. Fenntartásukhoz szükséges a szukcessziós folyamatok meggátolása.
A kezelési javaslatok betartása a gyümölcsös területeken fészkelő (balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, hamvas küllő, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

<u>KE-7. kezelési egység – NEDVES GYEPEK</u>
(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei: mocsárrétek, üde kaszálók, ártéri magaskórósok, magassásosok, vetett gyepek,

jellegtelen nedves gyepek, esetleg legeltetett-kaszált vizes élőhelyek, illetve ezek becserjésedett állományai, mezsgyék, őshonos fajokból álló cserjések. NEM tartoznak ide az árvízvédelmi töltések és előtereik. A terület teljes kiterjedéséhez képest arányuk jelentős (**2.642 ha**). Nagyobb kiterjedésű gyepek Tiszalök, Rakamaz, Balsa, Gávavencsellő hullámterein találhatók (ezek egyébként a jelölő haris (*Crex crex*) fő előfordulási területei is). Kis részük országos jelentőségű védett terület, a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet, a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Mocsárrétek (D34); Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6); Franciaperjés rétek (E1); Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Üde és nedves cserjések (P2a); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c).
- Natura 2000 élőhelyek: Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430) /részben/; *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440); Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510).
- Az érintett jelölő madárfajok: fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), haris (*Crex crex*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), partifecske (*Riparia riparia*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait, valamint a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Nedves gyepek területére vonatkozó javasatok	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Köztük jelölő gyepek, melyek állapotának megőrzése kötelezettség (HUHN 20001). A vegyszerhasználatot egységes szemléletben kell alkalmazni a GY27-tel.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Ideális esetben váltakozva történjen a legeltetéses és a kaszálásos hasznosítás.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	

GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdősávokban fészkelő karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), és tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) állományának megőrzése érdekében.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Köztük jelölő gyepek (HUHN20001), melyek megőrzése kötelezettség.
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY61	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY94	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	

GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	Köztük jelölő gyepek, melyek állapotának megőrzése kötelezettség (HUHN 20001).
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	
GY123	A fás legelő fáinak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.	

Kiegészítő javaslatok:

A kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzetipark-igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően.

A gepterületek idális használati módja, a legeltetés és a kaszálás váltásban történő alkalmazása.

A jelölő madárfajok megtelepedése (balkáni fakopáncs, fekete harkály, szalakóta), állományának növelése céljából a gyepeket tagoló fákra, facsoportokra mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatosan kiemelkedő fontosságúak.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható. A Felső-Tisza KjTT jelölő élőhelyein kivételes esetben, amikor a terület reálisan nem mentesíthető az inváziós fajoktól (különösen a gyalogakác esetében), valamint nem jelölő élőhelyein az őshonos fajokkal történő erdősítés, a természetvédelmi kezelő támogató állásfoglalásával, a Natura 2000 hatásbecslés alapján a természetvédelmi hatóság engedélyével, elfogadható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. A hullámtéren jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni, és főképp idegenhonos inváziós cserje- és fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/, zöld juhar /*Acer negundo*/) lepik be őket. Az aranyvessző fajok (*Solidago sp*.) megjelenése is hasonló beavatkozásokat igényel. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek, mint a jelölő madárfajok élőhelyeinek, kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása is elengedhetetlen.

A kezelési javaslatok betartása a jelölő gyepek területén fészkelő fattyúszerkő, haris, tövisszúró gébics, függőcinege, karvalyposzáta állománya, valamint az itt táplálkozó fekete gólya, haris, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, darázsölyv, hamvas küllő, függőcinege, partifecske, karvalyposzáta állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.
A cserjésedés visszaszorítása és a legeltetés mértékének korlátozása során a haris (*Crex crex*) érdekeit/igényeit (a kaszálás térbeli és időbeli korlátozása) szükséges elsősorban figyelembe venni, nem megfeledkezve a nagy tűzlepke (*Lycanea dispar*) hasonló igényeiről.
Ugyancsak szükséges a jelentős természetvédelmi értékű egykori fás legelők fenntartása.

<u>KE-8. kezelési egység – SZÁRAZ GYEPEK</u>

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei, minden olyan gyep, amely nem tartozik a nedves gyepek közé (mezofil és szárazabb gyep), vetett gyepek, jellegtelen száraz gyepek, illetve ezek becserjésedett állományai, mezsgyék, őshonos fajokból álló cserjések. Ide tartoznak az árvízvédelmi töltések és előtereik. A terület teljes kiterjedéséhez képest arányuk alacsony (**227 ha**), hosszú szakaszokon csak az árvízvédelmi töltéseken jelennek meg. Kis részük országos jelentőségű védett terület, a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet, a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Franciaperjés rétek (E1); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); Homoki sztyeprétek (H5b); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Vetett gyepek, füves sportpályák (T5).
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon homoki gyepek (6260*), Síksági pannon löszsztyeppek (6250).
- Az érintett jelölő madárfajok: fekete gólya (*Ciconia nigra*), haris (*Crex crex*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), partifecske (*Riparia riparia*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások
Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait, a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Száraz gyepek területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Köztük jelölő gyepek, melyek állapotának megőrzése kötelezettség (HUHN 20001). A vegyszerhasználatot egységes szemléletben kell alkalmazni a GY27-tel.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Köztük jelölő gyepek, melyek állapotának megőrzése fontos (HUHN 20001).
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdősávokban fészkelő karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), és tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) állományának megőrzése érdekében.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Köztük jelölő gyepek (HUHN 20001).
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY61	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.	

GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	Köztük közösségi jelentőségű gyepek, melyek állapotának megőrzése fontos (HUHN 20001).
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (köztük közösségi jelentőségű gyepek) megőrzéséhez.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	Köztük közösségi jelentőségű gyepek, melyek állapotának megőrzése fontos (HUHN 20001).
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdősávokban fészkelő karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), és tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) állományának megőrzése érdekében.
GY123	A fás legelő fáinak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.	

Kiegészítő javaslatok:

A gepterületek idális használati módja, alapvetően a legeltetés.

Az esetleges kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzetipark-igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően- hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály, szürke küllő), állományának növelése céljából a gyepeket tagoló fákra, facsoportokra mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatosan kiemelkedő fontosságúak.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható. A Felső-Tisza KjTT jelölő élőhelyein kivételes esetben, amikor a terület reálisan nem mentesíthető az inváziós fajoktól (különösen a gyalogakác esetében), valamint nem jelölő élőhelyein az őshonos fajokkal történő erdősítés, a természetvédelmi kezelő támogató állásfoglalásával, a Natura 2000 hatásbecslés alapján a természetvédelmi hatóság engedélyével, elfogadható.***(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat***

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok elsősorban legeltetéssel, másodsorban kaszálással tarthatók fenn. A hullámtéren jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni, és főképp idegenhonos inváziós cserje- és fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/, zöld juhar /*Acer negundo*/, bálványfa /*Ailanthus altissima*/), valamint inváziós lágyszárúak (selyemkóró /*Asclepias syriaca*/, aranyvessző fajok /*Solidago sp.*/) lepik be őket. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek, és a jelölő madárfajok (szalakóta) élőhelyeinek, kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása – jelölő madárfajok (karvalyposzáta, tövisszúró gébics) szükséges.
Ugyancsak szükséges a jelentős természetvédelmi értékű egykori fás legelők fenntartása.
A kezelési javaslatok betartása az egyéb gyepek területén fészkelő haris, tövisszúró gébics, és karvalyposzáta állománya, valamint a valamint az itt táplálkozó fekete gólya, haris, nagy kócsag, kis kócsag, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, partifecske, karvalyposzáta állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

KE-9. kezelési egység – ANTROPOGÉN élőhelyek területén

(1) Meghatározása: Földutak, műutak, hidak, vasutak, ruderális területek, települési belterületek, tanyák, erdészházak, gátőrházak, üdülőházak, határátkelő, depóniák, partstabilizálás miatt kialakított betonozott területek, töltésfelújítás aktuális helyszínei, csupasz anyagnyerők, duzzasztómű, karámok, strandok, kompkikötők, szivattyúházak, telephelyek, sportpályák, TSZ-majorok, kempingek, turistapihenők, a Tiszalöki Erőmű üzemi területe, vízügyi épületek, zsilipek. Jellemző a mesterséges, vagy taposott, tiport talajfelszín, a gyomosodás, egy részük vetett, kezelt gyep. Elszórtan mindenfelé előfordulnak a Natura 2000 területen belül. A kezelési egység összes kiterjedése mintegy **106 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Fiatal parlag és ugar (T10); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2); Falvak,

falu jellegű külvárosok (U3); Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7); Folyóvizek (U8); Tanyák, családi gazdaságok (U10); Út- és vasúthálózat (U11).

- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait, a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Antropogén élőhelyek területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY118	Élőhelyrekonstrukció.	

Kiegészítő javaslatok:

A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az illegális anyagnyerők esetében javasolható a felszámolás (betemetés) lehetőségének vizsgálata, esetlegesen a kisvizes élőhellyé történő átalakítása. ill. a hullámtéri vizes élőhelyek hálózatába történő bekötés lehetőségének vizsgálata. Előbbi abban az esetben lehetséges, amennyiben nem bizonyosodik be védett és/vagy jelölő madárfaj (partifecske, gyurgyalag, jégmadár) fészkelése a területen.

A kezelési egység területére vonatkozó élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatos tevékenységek végrehajtása, mely kiemelkedő fontosságú.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek esetében is szükséges a fenntartó kezelések alkalmazása. A megadott kezelési módszerekkel megakadályozható a gyomosodás.

Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Emiatt javasoljuk, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen a teljes területen gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni.

Az illegális anyagnyerők felszámolása a jelölő értékek kiterjedésének növelése érdekében szükséges.

A kezelési javaslatok betartása az antropogán élőhelyek területén fészkelő és balkáni fakopáncs állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

KE-10. kezelési egység – A TISZA KÖZÉPVÍZI MEDRE

(1) Meghatározása: A Tisza középvízi medre, mely a Különleges Madárvédelmi Területen belül található. Az egység kiterjedése jelentős, **1.679 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Folyóvizek (U8).
- Natura 2000 élőhelyek: Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270) /részben/; Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) /kis részben/.
- Az érintett jelölő madárfajok: jégmadár (*Alcedo atthis*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), partifecske (*Riparia riparia*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait, a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. A nagyvízi meder természeti területként kezelendő oly módon, hogy az árvíz és a jég levezetésének elsődlegessége biztosított legyen.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	**A Tisza középvízi meder területére vonatkozó javaslatok**	**Indoklás/megjegyzés**
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	

Kiegészítő javaslatok:
A sport, turisztikai és szabadidős (kajak-kenu horgászat, motorcsónakázás, jet-ski, strandfürdőzés) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (partifecske, jégmadár, réti sas, barna kánya) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel egyetértésben (nemzeti park igazgatóság) szabályozni szükséges.
A kezelési egység legfontosabb jelölő madárfaja a folyó magaspartfalaiban fészkelő partifecske. A faj fészkelőhelyének megőrzése, a partfalak rendszeres megújulása, a költések biztonsága elengedhetetlen a faj védelme érdekében. Ehhez célszerű megvizsgálni a legnagyobb költőfalak fölötti földterület állami tulajdonba illetve természetvédelmi kezelésbe vételét. A költőhelyek környezetében a zavartalan fészkelés biztosítása, az emlős predátorok (vörös róka) állományának visszaszorítása nagy fontosságú.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható, nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.1.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési javaslatokat a 3.2.1.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben indokoljuk.
A Tisza és a Szamos középvizi medrének területére vonatkozó javaslatok betartása az itt fészkelő jégmadár és parti fecske, valamint az itt táplálkozó nagy kócsag, kis kócsag, bakcsó állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

KE-11. kezelési egység – HOLTMEDREKNÉL és egyéb vizes élőhelyeknél

(1) Meghatározása: A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található szentély jellegű holtmedrek. A kezelési egységbe tartozó holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza.

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Szöglegelői Holt-Tisza	Tiszaeszlár, Tiszanagyfalu	szabályozás	bal	hullámtér
2.	Morotva-tó	Tímár	természetes	bal	hullámtér
3.	Remetezugi Holt-Tisza	Gávavencsellő	szabályozás	jobb	hullámtér
4.	Marótzugi Holt-Tisza	Gávavencsellő	szabályozás	bal	hullámtér
5.	Apátszögi Holt-Tisza	Tiszatelek, Ibrány	szabályozás	bal	hullámtér
6.	Pallószögi Holt-Tisza	Dombrád, Cigánd	szabályozás	bal	hullámtér

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található 5 ha-tól nagyobb vízfelületű tartós vízborítású, nem szentély minősítésű holtmedrek. A kezelési egységbe tartozó holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza.

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Csobaji Holt-Tisza (Csobaji kifli)	Csobaj	természetes	jobb	hullámtér
2.	Tiszalök-Csobaji Holt-Tisza	Tiszalök, Csobaj	szabályozás	jobb	hullámtér
3.	Tiszalöki Holt-Tisza	Tiszalök, Tiszatardos	szabályozás	bal	hullámtér
4.	Kis-Morotva (Tiszanagyfalu)	Tiszanagyfalu	természetes	bal	hullámtér
5.	Nagy-Morotva (Tiszanagyfalu-Rakamaz)	Tiszanagyfalu, Rakamaz	természetes	bal	hullámtér
6.	Aranyosárok	Rakamaz	szabályozás	bal	hullámtér
7.	Kántor-tó	Tímár	szabályozás	bal	hullámtér
8.	Szabolcsi Kis-Tisza holtág	Szabolcs	szabályozás	bal	hullámtér
9.	Kenézlői (Kaposztászugi) Holt-Tisza	Kenézlő	szabályozás	jobb	hullámtér
10.	Kacsa-tó	Gávavencsellő	szabályozás	bal	hullámtér
11.	Tiszakarádi Holt-Tisza	Tiszakarád	szabályozás	jobb	hullámtér
12.	Tiszacsermelyi Holt-Tisza	Tiszakarád, Tiszacsermely	szabályozás	jobb	hullámtér
13.	Várszögi Morotva	Szabolcsveresmart	természetes	bal	hullámtér
14.	Bodonyszögi Holt-Tisza	Komoró, Tuzsér	szabályozás	bal	hullámtér

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található 5 ha-tól kisebb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az időszakos, ill. alkalmi vízborítású erősen feltöltődött holtmedermaradványok, ill. az egyéb kistó, valamint mocsár jellegű vizes élőhelyfoltok.
Az egység kiterjedése jelentős, **1.054 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Úszólápok, tőzeges nádasok és télisásosok (B1b); Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3); Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6); Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Üde és nedves cserjések (P2a); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); pionír erdők (RB); Állóvizek (U9).
- Natura 2000 élőhelyek: Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150); Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270); Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430); Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*).
- Az érintett jelölő madárfajok: jégmadár (*Alcedo atthis*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), fekete gólya (*Ciconia*

nigra),), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), hamvas küllő (*Picus canus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), partifecske (*Riparia riparia*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetnek és a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait, a Természetvédelmi Kezelési Tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Holtmedrek területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Inváziós fajok visszaszorítása.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	Jelölő madárfajok védelme érdekében.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	Kifejezetten a partifecskék védelme érdekében.
SZ27	Vegyszer gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.	
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	Inváziós fajok visszaszorítása.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.	
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen nádaratás nem végezhető.	A holtmedrekben, vizes élőhelyeken fészkelő (fattyúszerkő, cigányréce) jelölő madárfajok védelme érdekében.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Inváziós fajok visszaszorítása. Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	

V27	Nyílt vízfelületeken csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges.	
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre.	
V63	Élőhely-rekonstrukció.	
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.	

Kiegészítő javaslatok:

A sport (kajak-kenu, csónakázás), turisztikai (strandfürdőzés) és szabadidős (horgászat) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (partifecske, jégmadár, réti sas, barna kánya, darázsölyv, fattyúszerkő, cigányréce, bölömbika, törpegém, nagykócsag, kis kócsag, bakcsó) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel egyetértésben (nemzeti park igazgatóság) szabályozni, szükség esetén korlátozni szükséges.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben a vízvisszatartás, ill. az élőhelyrekonstrukció címszavak alatt mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.1.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben a partkezelés címszó alatt mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatokat a 3.2.1.5. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben indokoljuk.

A holtmedrekre, mocsarakra, lápokra vonatkozó javaslatok betartásával az itt fészkelő jégmadár, cigányréce, függőcinege és parti fecske, valamint az itt táplálkozó cigányréce, bölömbika, fattyúszerkő, fekete gólya, nagy kócsag, kis kócsag, rétisas, törpegém, bakcsó, függőcinege állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

3.2.1.5. A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok

Itt a kezelési egységekben szereplő kezelési javaslatokon túlmenő vízgazdálkodási kérdésekkel foglalkozunk, melyek harmonizálnak a HUHN 20001-Felső-Tisza Kiemelj Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (KjTT) fenntartási tervében megfogalmazottakkal.

Tisza

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok egyik része a Tisza középvízi medrére vonatkozik, amely a **KE-10.** kezelési egységet alkotja.

Kezelési javaslatok:

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének döntő részében ligeterdő jellegű fásszárú szegélyvegetáció található. A vegetációtérkép elkészítésekor ezt a szegélyvegetációt egy egységnek véve értelmezték és térképezték a szakemberek. Ennek következtében a középvízi meder és a parti vegetáció élőhelyei kis mértékben részben

átfednek. A parti vegetáció változó kiterjedésű és alakú élőhelyfoltjai jellemzően a **KE-2.** (Élőhelyfejlesztés ültetvény erdők területén) **és KE-3.** (Élőhelyfejlesztés természetszerű erdők területén) kezelési egységbe kerültek, emiatt ott jellemezzük részletesen azokat az élőhelyfoltokat is.

Kanyarulatfejlődési folyamatok lehetőségének kontrollált formában történő biztosítása: A vízügyi kezelés egyik legfőbb célja a középvízi meder stabilizálása. A jelenlegi állapotra jellemző jórészt természetes aszimmetrikus mederkeresztszelvény ellenére javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy vannak-e olyan hullámtér-öblözetek, melyekben lehetőség nyílik arra, hogy a természetes mederfejlődési folyamatoknak nagyobb lehetőséget biztosítsunk. Ha ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk, hogy összességében minél több helyen és hosszabb szakaszon biztosítsunk ellenőrzött körülmények között lehetőséget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban laterális eróziós folyamatok, ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési és lefűződési folyamatok lejátszódhassanak (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Természetközeli esésviszonyok, ill. áramlási viszonyok fenntartása: A kezelési egységbe tartozó Tisza-szakaszon mindenképpen el kell kerülni a jelenlegi duzzasztási szintek emelését, a duzzasztott szakaszok hosszának növekedését, ill. új duzzasztott szakaszok kialakulását (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása

Kanyarulatfejlődési folyamatok lehetőségének kontrollált formában történő biztosítása: A XIX. sz. második fele óta zajló szabályozási munkálatok követően gyakorlatilag megszűnt, ill. minimálisra csökkent a kanyarulatok túlfejlődésének és természetes lefűződésének lehetősége a meglehetősen szűk hullámtéren. A meglévő természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított holtmedrekben zajló tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. feltöltődik. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása. Optimális esetben egy 20-25 km-es Tisza-szakasz mentén a nagy kiterjedésű nyílt vízfelülettel jellemezhető, mély kopolya típusú holtmedrektől, a gyakorlatilag 100% növényzeti borítású, időszakos mocsár vagy lápi jellegű előrehaladott szukcessziós állapotú holtmedreken át a teljesen beerdősült medermaradványokig szinte minden jelentősebb szukcessziós állapotú élőhely előfordul. A változatosabb élőhelykínálat változatosabb életközösség kialakulására ad lehetőséget.

A rendszeres magaspart képződés/frissülés folyamatosan képes fészkelőhelyet biztosítani a partifecskének (*Riparia riparia*), a jégmadárnak (*Alcedo atthis*) és a gyurgyalagnak (*Merops apiaster*).

Az esetleges fokgazdálkodás tevékenység-sorozat eredményeként javul a holtmedrek folyamatos vízellátását, és így a cigányréce (*Aythya niroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*), a nagykócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) fészkelési lehetőségének eredményessége. Emellett más védett és fokozottan védett, illetve jelölő madárfaj (fekete gólya, réti sas, barna kánya) számára is kiváló táplálkozó helyet biztosít.

Hullámtéri állóvizek

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok másik része a hullámtéri állóvizekre vonatkozik, amely a **KE-11.** kezelési egység alkotja.

A **KE-11.** kezelési egységbe tartoznak szentély jellegű holtmedrek.

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Szöglegelői Holt-Tisza	Tiszaeszlár, Tiszanagyfalu	szabályozás	bal	hullámtér
2.	Morotva-tó	Tímár	természetes	bal	hullámtér
3.	Remetezugi Holt-Tisza	Gávavencsellő	szabályozás	jobb	hullámtér
4.	Marótzugi Holt-Tisza	Gávavencsellő	szabályozás	bal	hullámtér
5.	Apátszögi Holt-Tisza	Tiszatelek, Ibrány	szabályozás	bal	hullámtér
6.	Pallószögi Holt-Tisza	Dombrád, Cigánd	szabályozás	bal	hullámtér

Kezelési javaslatok:
Partkezelés: A kezelési egységbe tartozó holtmedrek között találhatók olyanok, melyek esetében a szárazföldi pufferzóna jelentős hosszúságú partszakaszokon hiányzik, vagy nem megfelelő szélességű. Javasoljuk, hogy amennyiben hiányzik, a szentély jellegű holtmedrek esetében legalább a partvonal 75%-a mentén kerüljön kialakításra egy legalább 20 méter széles természetközeli puhafás vagy keményfás ligeterdő jellegű szárazföldi pufferzóna (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).
A meglévő szárazföldi fásszárú szegélyvegetációban az őshonos fajok mellett helyenként inváziós fásszárú fajok találhatók. A holtmedrek szegélyéből javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa/*, zöld juhar */Acer negundo/*, amerikai kőris */Fraxinus pennsylvanica/*) eltávolítását.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A kezelési egységbe tartozó szentély jellegű holtmedrek jelentős része horgászati hasznosítás alatt áll. Javasoljuk, hogy a rekreációs jellegű horgászati hasznosítás során, annak térbeli és időbeli kezelése kapcsán a természetvédelmi kezelő és a horgászati hasznosító készítsen egy olyan szintű kezelési szabályzatot, mely biztosítja a jelölő madárfajok zavartalan és biztonságot fészkelését, táplálkozását.

Vízvisszatartás: Javasoljuk, hogy a holtmedrek esetében egyedileg kerüljenek felülvizsgálatra a mederhez kapcsolódó mesterséges csatornamedrek, esetleg természetes fok jellegű mélyvonulatok. Amennyiben a holtmederből potenciálisan, vízállástól függően vizet levezető medrek vagy mélyvonulatok küszöbszintjének emelésével növelhető a mederben visszatartott víz térfogata, akkor javasoljuk vízvisszatartó műtárgyak vagy mederelzárások tervezését és megvalósítását (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Élőhely-rekonstrukció: Javasoljuk, hogy a kezelési egységbe tartozó szentély jellegű holtmedrek esetében a jelenlegi állapot, ill. a holtmedrek élővilágára vonatkozó korábbi biotikai adatok összehasonlító elemzésére alapozva vizsgálják meg annak szükségességét és lehetőségét, hogy részleges vagy több ütemben végrehajtott kotrási jellegű beavatkozásokkal egy korábbi szukcessziós állapot rekonstrukciója történjen meg. Ezen vizsgálati eredmények alapján javasoljuk egy hosszabb távú élőhely-rekonstrukciós program kidolgozását, mely tartalmazza az egyes holtmedrek esetében szükségesnek tartott beavatkozásokat, azok mértékét és távlati időbeni ütemezését (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása:
Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozzák.

Egy 20 méter széles ligeterdő jellegű élőhelysáv kialakítása már nagyon jelentős mértékben csökkentheti a holtmedreket övező intenzív hasznosítású szántóföldek, ill. a települések felől érkező diffúz tápanyagterhelés mértékét. Ezzel csökken a kockázata a holtmeder eutrofizációjának, ill. a vízi életközösséget – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A megfelelően kialakított és betartott kezelési szabályzat biztosítja a területen fészkelő jelölő fajok, a (cigányréce (*Aythya niroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*) a nagykócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)) zavartalan költését, élettevékenységét.

Vízvisszatartás: Jelenlegi állapotban a legtöbb szentély jellegű holtmeder nyári vízszintje – különösen aszályos időszakokban – alacsonyabb az ideálisnál, gyakran a medrek jelentős része szárazra kerül. Ezt a problémát bizonyos holtmedrek esetében okozhatja a holtmedreket a Tiszával összekötő csatornák túlzottan alacsony fenékszintje. Így ezek a csatornák a vizet a holtmedrekből a Tisza irányába vezetik le. Ennek megakadályozására szükséges a csatornák fenékszintjét megemelni (pl.: vízvisszatartó műtárgy beépítésével), aminek következtében kellően magasan lehet tartani a holtmedrek vízszintjét, javítani lehet a vízháztartási viszonyaikat egy lényegesen kedvezőbb ökológiai állapot kialakításához és fenntartásához. Ugyanakkor, ha csak egy kisebb árhullám jön le a Tiszán, ami a fokokon keresztül közlekedne a holtmedrekkel, a megemelt küszöbszint miatt nem lesz erre képes.

Az eredményes vízvisszatartással (vízpótlással), sikeresebbé tehetjük az érintett területeken fészkelő jelölő madárfajok (cigányréce (*Aythya niroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*) a nagykócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)) költését.

Élőhely-rekonstrukció: A természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított szentély jellegű holtmedrekben zajló intenzív tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. erősen feltöltődik. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása, csökken az ártéri életközösség állóvízi viszonyokat preferáló fajegyütteseinek élőhelykínálata.

A fentiekben bemutatott jelenség, folyamat hosszú távon a jelölő madárfajok fészkelési lehetőségeit csökkenti, költési eredményességüket hátrányosan befolyásolja, táplálkozóhelyük átalakulásával, táplálékmennyiségük csökkenésével jár.

A fentiekben bemutatott probléma megoldása csak vízpótlással lehetséges. A vízpótlás megoldását (a feliszapolódás megakadályozása miatt) az alvízi vég felől szükséges megvizsgálni, kialakítani.

A **KE-11.** kezelési egységbe tartoznak a tervezési területen található 5 ha-nál nagyobb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek.

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Csobaji Holt-Tisza (Csobaji kifli)	Csobaj	természetes	jobb	hullámtér
2.	Tiszalök-Csobaji Holt-Tisza	Tiszalök, Csobaj	szabályozás	jobb	hullámtér
3.	Tiszalöki Holt-Tisza	Tiszalök, Tiszatardos	szabályozás	bal	hullámtér
4.	Kis-Morotva (Tiszanagyfalu)	Tiszanagyfalu	természetes	bal	hullámtér
5.	Nagy-Morotva (Tiszanagyfalu-Rakamaz)	Tiszanagyfalu, Rakamaz	természetes	bal	hullámtér
6.	Aranyosárok	Rakamaz	szabályozás	bal	hullámtér

7.	Kántor-tó	Tímár	szabályozás	bal	hullámtér
8.	Szabolcsi Kis-Tisza holtág	Szabolcs	szabályozás	bal	hullámtér
9.	Kenézlői (Kaposztászugi) Holt-Tisza	Kenézlő	szabályozás	jobb	hullámtér
10.	Kacsa-tó	Gávavencsellő	szabályozás	bal	hullámtér
11.	Tiszakarádi Holt-Tisza	Tiszakarád	szabályozás	jobb	hullámtér
12.	Tiszacsermelyi Holt-Tisza	Tiszakarád, Tiszacsermely	szabályozás	jobb	hullámtér
13.	Várszögi Morotva	Szabolcsveresmart	természetes	bal	hullámtér
14.	Bodonyszögi Holt-Tisza	Komoró, Tuzsér	szabályozás	bal	hullámtér

Kezelési javaslatok:
Partkezelés: A kezelési egységbe tartozó holtmedrek között találhatók olyanok, melyek esetében a szárazföldi pufferzóna jelentős hosszúságú partszakaszokon hiányzik, vagy nem megfelelő szélességű. Javasoljuk, hogy amennyiben hiányzik, legalább a partvonal 50%-a mentén kerüljön kialakításra egy minimum 10 méter széles természetközeli puhafás vagy keményfás ligeterdő jellegű szárazföldi pufferzóna (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).
A meglévő szárazföldi fásszárú szegélyvegetációban az őshonos fajok mellett helyenként inváziós fásszárú fajok találhatók. A holtmedrek szegélyéről javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa/*, zöld juhar */Acer negundo/*, amerikai kőris */Fraxinus pennsylvanica/*) eltávolítását

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: Javasoljuk, hogy a rekreációs jellegű horgászati hasznosítás során, annak térbeli és időbeli kezelése kapcsán a természetvédelmi kezelő és a horgászati hasznosító készítsen egy olyan szintű kezelési szabályzatot, mely biztosítja a jelölő madárfajok zavartalan és biztonságot fészkelését, táplálkozását.

Vízvisszatartás: Javasoljuk, hogy a holtmedrek esetében egyedileg kerüljenek felülvizsgálatra a mederhez kapcsolódó mesterséges csatornamedrek, esetleg természetes fok jellegű mélyvonulatok. Amennyiben a holtmederből potenciálisan, vízállástól függően vizet levezető medrek vagy mélyvonulatok küszöbszintjének emelésével növelhető a mederben visszatartott víz térfogata, akkor javasoljuk vízvisszatartó műtárgyak vagy mederelzárások tervezését és megvalósítását.

Élőhely-rekonstrukció: Javasoljuk, hogy a kezelési egységbe tartozó holtmedrek esetében a jelenlegi állapotra, ill. esetleg a holtmedrek élővilágára vonatkozó korábbi biotikai adatok összehasonlító elemzésére alapozva vizsgálják meg annak szükségességét és lehetőségét, hogy részleges vagy több ütemben végrehajtott kotrási jellegű beavatkozásokkal egy korábbi szukcessziós állapot rekonstrukciója történjen meg. Amennyiben természetvédelmi szempontból indokolt a beavatkozás, javasoljuk az egyeztetést a holtmeder kezelőjével/kezelőivel, ill. a kezelésben és hasznosításban érintett egyéb szervezetekkel. Az egyeztetések alapján javasoljuk az érintett medrekre élőhely-rekonstrukciós tervek kidolgozását és megvalósítását. Emellett javasoljuk egy koncepcionális terv kidolgozását, melynek célja annak az optimálisnak nevezhető állapotnak az elérése, hogy minden 20-25 km-es Tisza-szakasz mentén a nagy kiterjedésű nyílt vízfelülettel jellemezhető, mély kopolya típusú holtmedrektől, a gyakorlatilag 100% növényzeti borítású, időszakos mocsár vagy lápi jellegű előrehaladott szukcessziós állapotú holtmedreken át a teljesen beerdősült medermaradványokig szinte minden jelentősebb szukcessziós állapotú élőhely előforduljon (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

A fentiekben bemutatott probléma megoldása csak vízpótlással lehetséges. A vízpótlás megoldását (a feliszapolódás megakadályozása miatt) az alvízi vég felől szükséges megvizsgálni, kialakítani.

Kezelési javaslatok indoklása:
Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozzák.
Már 10 méter széles ligeterdő jellegű élőhelysáv kialakítása is számottevő mértékben csökkentheti a holtmedreket övező intenzív hasznosítású szántóföldek, ill. a települések felől érkező diffúz tápanyagterhelés mértékét. Ezzel csökken a kockázata a holtmeder eutrofizációjának, ill. a vízi életközösségek – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A megfelelően kialakított és betartott kezelési szabályzat biztosítja a területen fészkelő jelölő fajok, a (cigányréce (*Aythya niroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*) a nagykócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)) zavartalan költését, élettevékenységét.

Vízvisszatartás: Jelenlegi állapotban szinte valamennyi Felső-Tisza-menti holtmeder nyári vízszintje – különösen aszályos időszakokban – alacsonyabb az optimálisnál, gyakran a medrek jelentős része szárazra kerül. Ezt a problémát bizonyos holtmedrek esetében okozhatja a holtmedreket a Tiszával összekötő csatornák túlzottan alacsony fenékszintje. Így ezek a csatornák a vizet a holtmedrekből a Tisza irányába vezetik le. Ennek megakadályozására szükséges a csatornák fenékszintjét megemelni (pl.: vízvisszatartó műtárgy beépítésével), aminek következtében kellően magasan lehet tartani a holtmedrek vízszintjét, javítani lehet a vízháztartási viszonyaikat egy lényegesen kedvezőbb ökológiai állapot kialakításához és fenntartásához.

Az eredményes vízvisszatartással (vízpótlással), sikeresebbé tehetjük az érintett területeken fészkelő jelölő madárfajok (cigányréce (*Aythya niroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*) a nagykócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)) költését.

Élőhely-rekonstrukció: A természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított holtmedrekben zajló intenzív tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. erősen feltöltődik. Eltűnnek a jelentős kiterjedésű nyílt vízfelülettel, ill. hínárállományokkal jellemezhető mély kopolya típusú holtmedrek. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása, csökken az ártéri életközösség állóvízi viszonyokat preferáló fajegyütteseinek élőhelykínálata.
A fentiekben bemutatott jelenség, folyamat hosszú távon a jelölő madárfajok fészkelési lehetőségeit csökkenti, költési eredményességüket hátrányosan befolyásolja, táplálkozóhelyük átalakulásával, táplálékmennyiségük csökkenésével jár.

A **KE-11.** kezelési egységbe tartoznak a tervezési területen található 5 ha-nál kisebb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az időszakos, ill. alkalmi vízborítású erősen feltöltődött holtmedermaradványok, a csatornák, a kubikgödrök, ill. az egyéb kistó, valamint mocsár jellegű vizes élőhelyfoltok.

Kezelési javaslatok:
Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri vizes élőhelyeken: A kezelési egységbe sorolt tartós vízborítású, jelentős felületű holtmeder-maradványokban és egyéb

hullámtéri vizes élőhelyeken esetében javasoljuk annak megvizsgálását, hogy lehetséges-e összekötni az élő Tisza medrével, továbbá lehetséges-e az összekötő medrekbe elzárás beépítése. Továbbá lehetőség szerint megteremteni a közlekedés lehetőségét a hullámtéri vizes élőhelyek között, és a kisebb árhullámok vizét elvezetni olyan laposokba és mélyedésekbe, ahová „önerőből" nem jutnának el. Magától értetődően ezen vízrendszer elemei folyamatos karbantartást igényelnek, erről szólt hajdan a fokgazdálkodás intézménye is (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása:
Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozzák. Az esetleges beavatkozással csökken a kockázata a vizes élőhelyek eutrofizációjának, ill. a vízi életközösségek – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.

Legeltetés: A kezelési egység állandó vízborítás alatt nem álló élőhelyein a tájidegen és inváziós fás- és lágyszárú növényfajok visszaszorítása érdekében javasoljuk a szarvasmarhával történő legeltetést (alacsony legelőnyomás mellett). A területek kiszáradása után, elsősorban a nyári-nyár végi-őszi időszakra alakulhatnak ki olyan viszonyok, hogy a legeltetéssel történő kezelés megvalósíthatóvá válik.

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri kubikokban: A javasolt fejlesztés eredményeként a kezelési egységbe tartozó egyes területeken fokgazdálkodás lenne megvalósítható, melyek a fitofil halfajok halbölcsői lehetnének a Tisza felső szakasza mentén. Ez javítaná a Tisza felső szakaszának természetes halutánpótlását, a halak szaporodásának feltételrendszerét., valamint a jelölő (jégmadár, réti sas, fekete gólya, fattyúszerkő, törpegém, bölömbika) és más védett, fokozottan védett madárfaj táplálkozási lehetőségét.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek javaslatokként a kezelési egységekben (KE), a 3.2.2.2. fejezeten belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési javaslatok között.

A **KE-9.** (Élőhelyfejlesztés antropogén élőhelyek területén) egység területén az illegális anyagnyerők esetében javasoljuk a felszámolás (betemetés) lehetőségének vizsgálatát. Ez abban az esetben lehetséges, amennyiben nem bizonyosodik be védett madárfaj (pl. partifecske vagy gyurgyalag) fészkelése a területen. Emiatt egyeztetést igényel a működési területtel érintett nemzeti park igazgatósággal (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).
A **KE-1.** (Élőhelyfejlesztés szántó területeken) egység területén javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a kezelési egységre megfogalmazott önkéntesen vállalható javaslatok betartása. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (egy része szántóból gyeppé, esetlegesen erdővé alakul).

A **KE-10.** (Élőhelyfejlesztés a Tisza középvízi medrében) **és KE-11.** (Élőhelyfejlesztés holtmedreknél és egyéb vizes élőhelyeknél) egységek esetében, amelyek a Tisza középvízi medre, illetve az összes állóvíz, vagy vizes élőhely, számos rekonstrukciós elképzelést fogalmaztunk meg (illetve építettünk be a Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervéből - 2014) a 3.2.1.5. „Vízgazdálkodást érintő

kezelési javaslatok" fejezetben. A rekonstrukciós elképzelések többek között a természetes kanyarulatfejlődés megteremtésének lehetőségét, a vízvisszatartás, vízpótlás lehetőségeit tartalmazzák (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).
A **KE-6.** (Élőhelyfejlesztés gyümölcsös területén) egység esetében vizsgálni szükséges, hogy van-e lehetőség az élőhelytípus kiterjedésének növelésére, főképp szántókon. Továbbá vizsgálni szükséges, hogy van-e mód az elöregedő gyümölcsfák pótlására.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak többsége esetében a fajvédelmi intézkedések élőhely-kezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

Azonban a kiemelten fontos a **fekete gólya** (*Ciconia nigra*), **darázsölyv** (*Pernis apivorus*), a **réti sas** (*Heliaetus albicilla*) és a **barna kánya** (*Milvus migrans*) esetében az, hogy a rendszeresen használt fészkek (és a váltófészkek) megfelelő védelmet kapjanak a jelenlegi és a következő erdőtervezés során.

A ragadozó madarak közvetlen pusztulását okozó szándékolt vagy véletlen mérgezések, fészekpusztítások feltárása, megszüntetése folyamatos felügyeletet igényel.

A **fekete gólya** (*Ciconia nigra*), a **darázsölyv** (*Pernis apivorus*), a **réti sas** (*Heliaetus albicilla*) és a **barna kánya** (*Milvus migrans*) költésének elősegítése céljából, mesterséges fészkelő helyek kialakítása, megépítése, karbantartása szükséges az állomány fenntartása és növelése céljából, amíg a természetes fészkelési lehetőségek helyre nem állnak.

Az idős, megfelelő odú kialakítására alkalmas fák hiányában kiemelten fontos a fajnak megfelelő élőhelyen mesterséges odúk kihelyezése a **balkáni fakopáncs** (*Dendrocopos syriacus*), a **fekete harkály** (*Dryocopus martius*), a **szürke küllő** (*Picus canus*) és a **szalakóta** (*Coracias garrulus*) számára.

A faj számára megfelelő élőhelyeken fontos az ún. fészkelő szigetek (zátonyok megépítése/kialakítása a **fattyúszerkő** (*Chlydonias hybridus*) eredményesebb fészkelése és sikeresebb költése érdekében.

Szigeteletlen középfeszültségű tartóoszlopok szigetelése, madárbaráttá alakítása a vártamadarak, ragadozók, fehér gólya áramütésének elkerülése érdekében mielőbb szükséges.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A **közösségi jelentőségű madárfajok állománynagyságának** monitorozására javasoljuk

Jégmadár (*Alcedo atthis*) **B** kritérium **KE-10**

A tervezési terület Tisza szakaszán költési időben végig-hajózva, a territóriumokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Parlagi sas (*Aquila heliaca*) **D** kritérium **KE-2, KE-3**
KE-1, KE-7, KE-8

A tervezési terület erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel lehet az esetleges költőállományt felmérni.
Az ivaréretlen „fiatalok" számbavétele a gyepeken lehetséges
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Cigányréce (*Aythya nyroca*) **C** kritérium **KE-11**

A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Bölömbika (*Botaurus stellaris*) **C** kritérium **KE-11**
A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*) **C** kritérium **KE-11**
A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*) **B** kritérium **KE-2, KE-3**
A tervezési terület erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Szalakóta (*Coracias garrulus*) **D** kritérium **KE-7, KE-8**
A tervezési terület gyepes területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Haris (*Crex crex*) **B** kritérium **KE-7, KE-11**
A tervezési terület gyepes területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) **C** kritérium **KE-6**
A tervezési terület gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Fekete harkály (*Dryocopus martius*) **C** kritérium **KE-2, KE-3, KE-6**
A tervezési terület erdős és gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Nagykócsag (*Egretta alba*) **C** kritérium **KE-11**
A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeinél, idős erdeinél a gémtelepeket költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat megfigyeléssel is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Kiskócsag (*Egretta garzetta*) **C** kritérium **KE-11**
A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeinél, idős erdeinél a gémtelepeket költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat megfigyeléssel is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Örvös légykapó (*IFicedula albicollis*) **C** kritérium **KE-2, KE-3, KE-6**
A tervezési terület erdős és gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Réti sas (*Heliaeetus albicilla*) **B** kritérium **KE-2, KE-3**
A tervezési terület erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Törpegém (*Ixobrychus minutus*) **C** kritérium **KE-11**
A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) **C** kritérium **KE-4, KE-5**
A tervezési terület cserjés területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Barna kánya (*Milvus migrans*) **C** kritérium **KE-2, KE-3**
A tervezési terület erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) **C** kritérium **KE-11**
A tervezési terület holtmedres, vizes élőhelyeinél, idős erdeinél a gémtelepeket költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat megfigyeléssel is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Darázsölyv (*Pernis apivorus*) **C** kritérium **KE-2, KE-3**
A tervezési terület erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Szürke küllő (*Picus canus*) **C** kritérium **KE-2, KE-3, KE-6**
A tervezési terület erdős és gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) **B** kritérium **KE-7, KE-11**
A tervezési terület gyepes, vizes élőhelyes területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Függőcinege (*Remiz pendulinus*) **C** kritérium **KE-4, KE-5**
A tervezési terület folyóparton, illetve holtág/kubikparti bokorfüzesben költési időben kell a fajt (akár hang alapján azonosítva) felmérni, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Partifecske (*Riparia riparia*) **B** kritérium **KE-10**
A tervezési terület Tisza szakaszán költési időben végig-hajózva, a szakadó partok falában használt fészkelő üregeket számolva, regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) **C** kritérium **KE-4, KE-5**
A tervezési terület cserjés területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

3.2.5. Mellékletek

A területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (Á-NÉR térkép - 2014-es állapot).

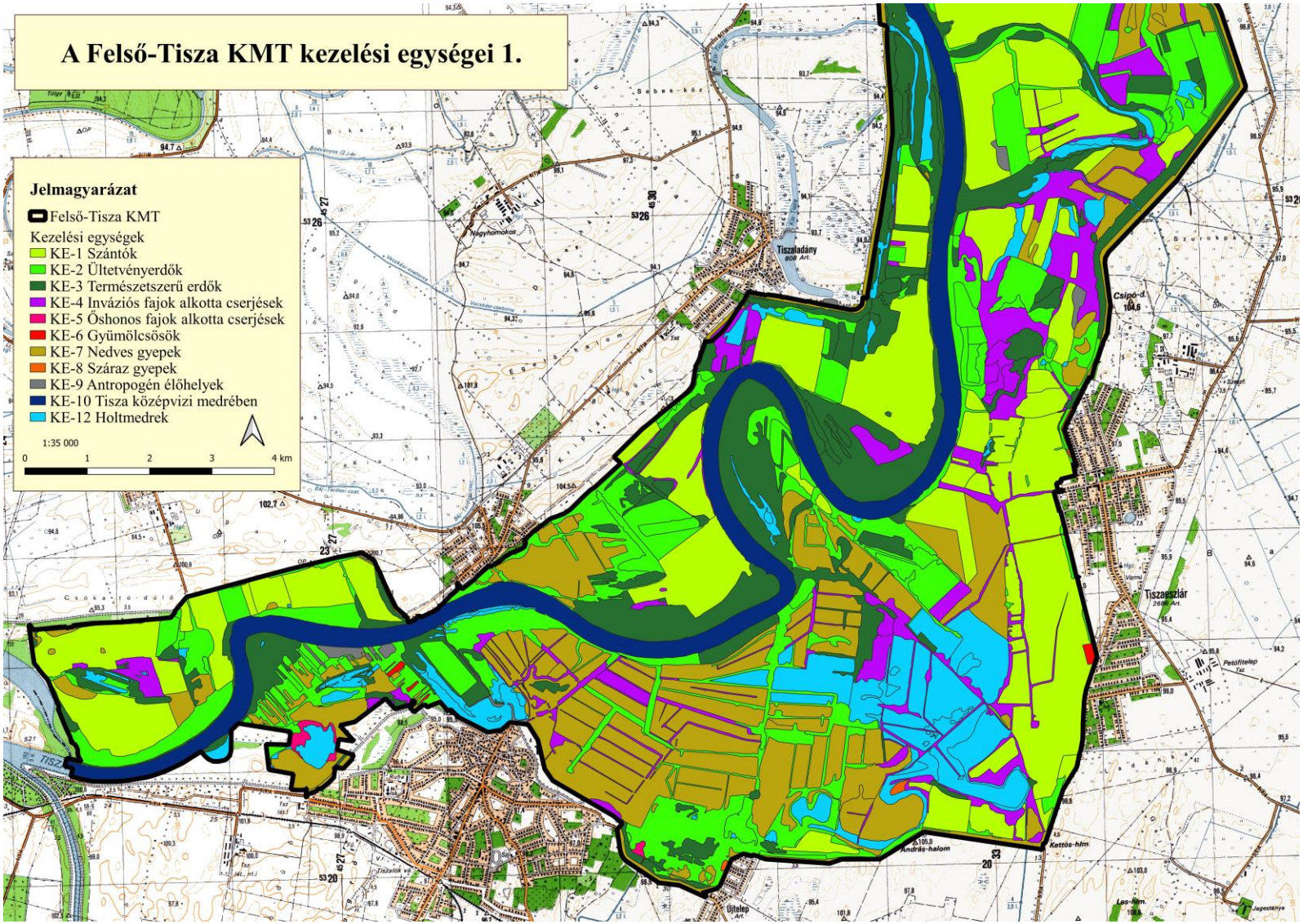
A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 1.
Jelmagyarázat
Felső-Tisza KMT
Kezelési egységek
KE-1 Szántók
KE-2 Ültetvényerdők
KE-3 Természetszerű erdők
KE-4 Inváziós fajok alkotta cserjések
KE-5 Őshonos fajok alkotta cserjések
KE-6 Gyümölcsösök
KE-7 Nedves gyepek
KE-8 Száraz gyepek
KE-9 Antropogén élőhelyek
KE-10 Tisza középvizi medrében
KE-12 Holtmedrek
1:35 000
0 1 2 3 4 km
Tiszaladány
Tiszaeszlár

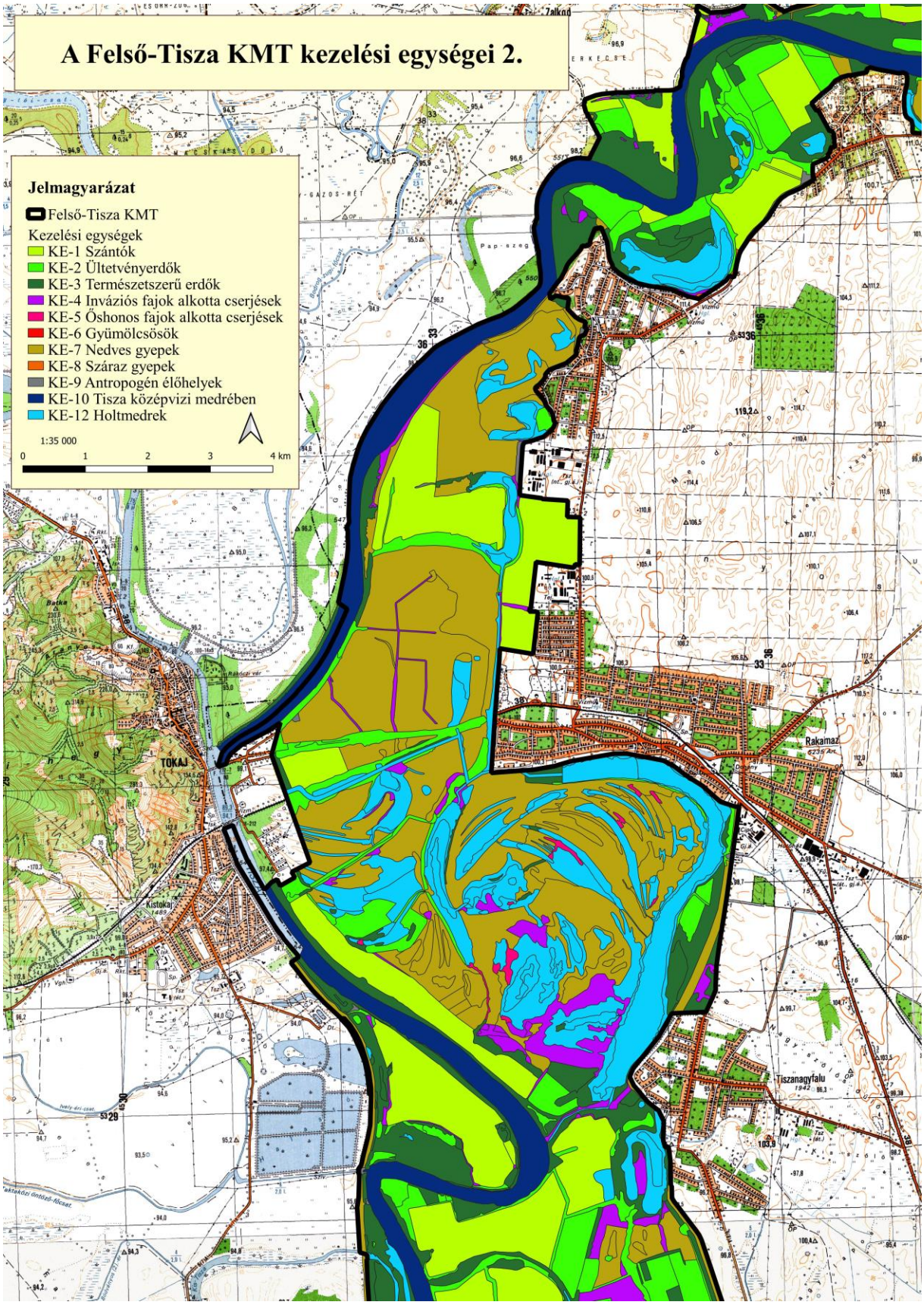
A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 2.
Jelmagyarázat
Felső-Tisza KMT
Kezelési egységek
KE-1 Szántók
KE-2 Ültetvényerdők
KE-3 Természetszerű erdők
KE-4 Inváziós fajok alkotta cserjések
KE-5 Őshonos fajok alkotta cserjések
KE-6 Gyümölcsösök
KE-7 Nedves gyepek
KE-8 Száraz gyepek
KE-9 Antropogén élőhelyek
KE-10 Tisza középvizi medrében
KE-12 Holtmedrek
1:35 000
0 1 2 3 4 km
TOKAJ
Kistokaj
Rakamaz
Tiszanagyfalu

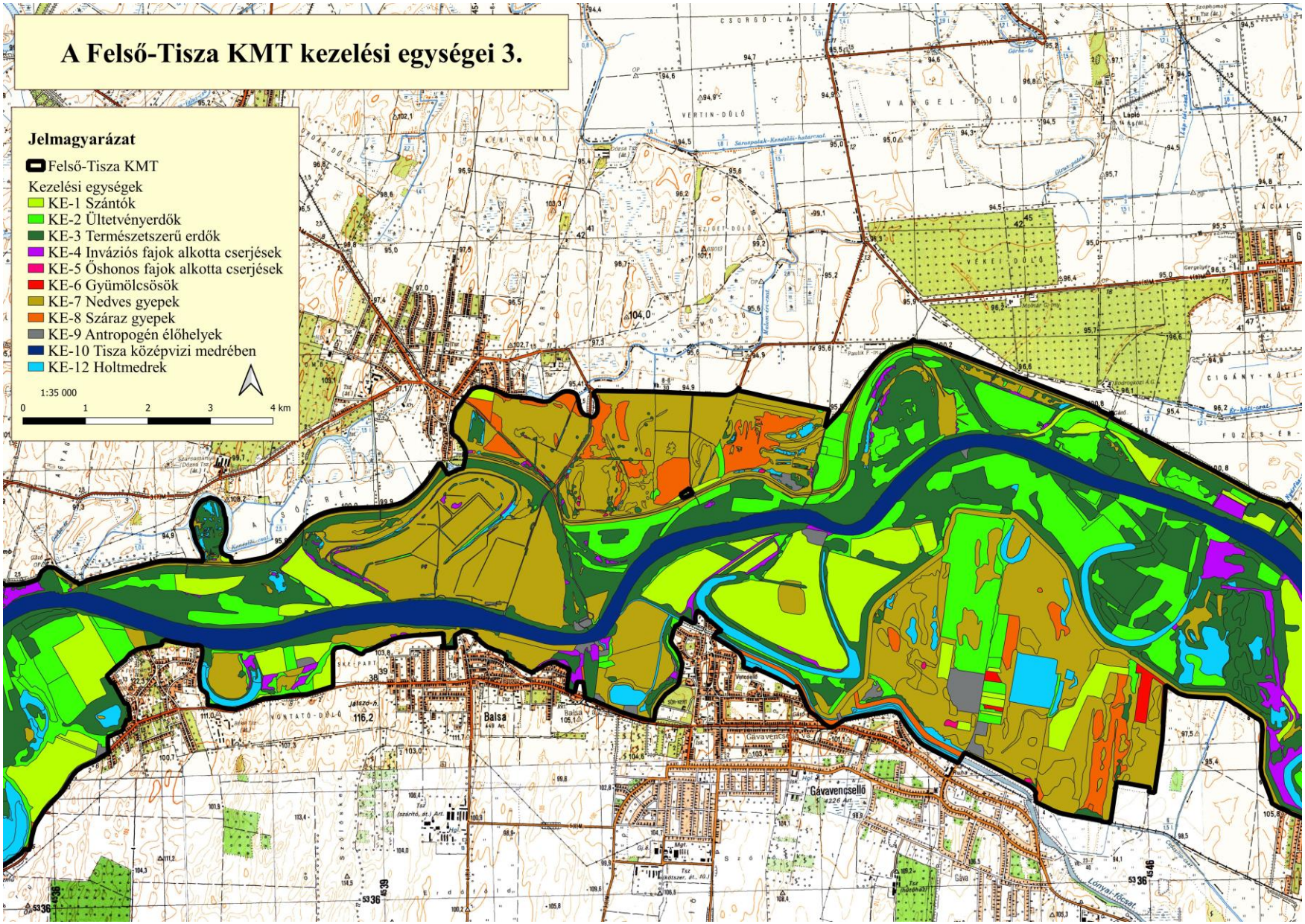
A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 3.
Jelmagyarázat
Felső-Tisza KMT
Kezelési egységek
KE-1 Szántók
KE-2 Ültetvényerdők
KE-3 Természetszerű erdők
KE-4 Inváziós fajok alkotta cserjések
KE-5 Őshonos fajok alkotta cserjések
KE-6 Gyümölcsösök
KE-7 Nedves gyepek
KE-8 Száraz gyepek
KE-9 Antropogén élőhelyek
KE-10 Tisza középvizi medrében
KE-12 Holtmedrek
1:35 000
0 1 2 3 4 km
Balsa
Gávavencsellő
Laplo

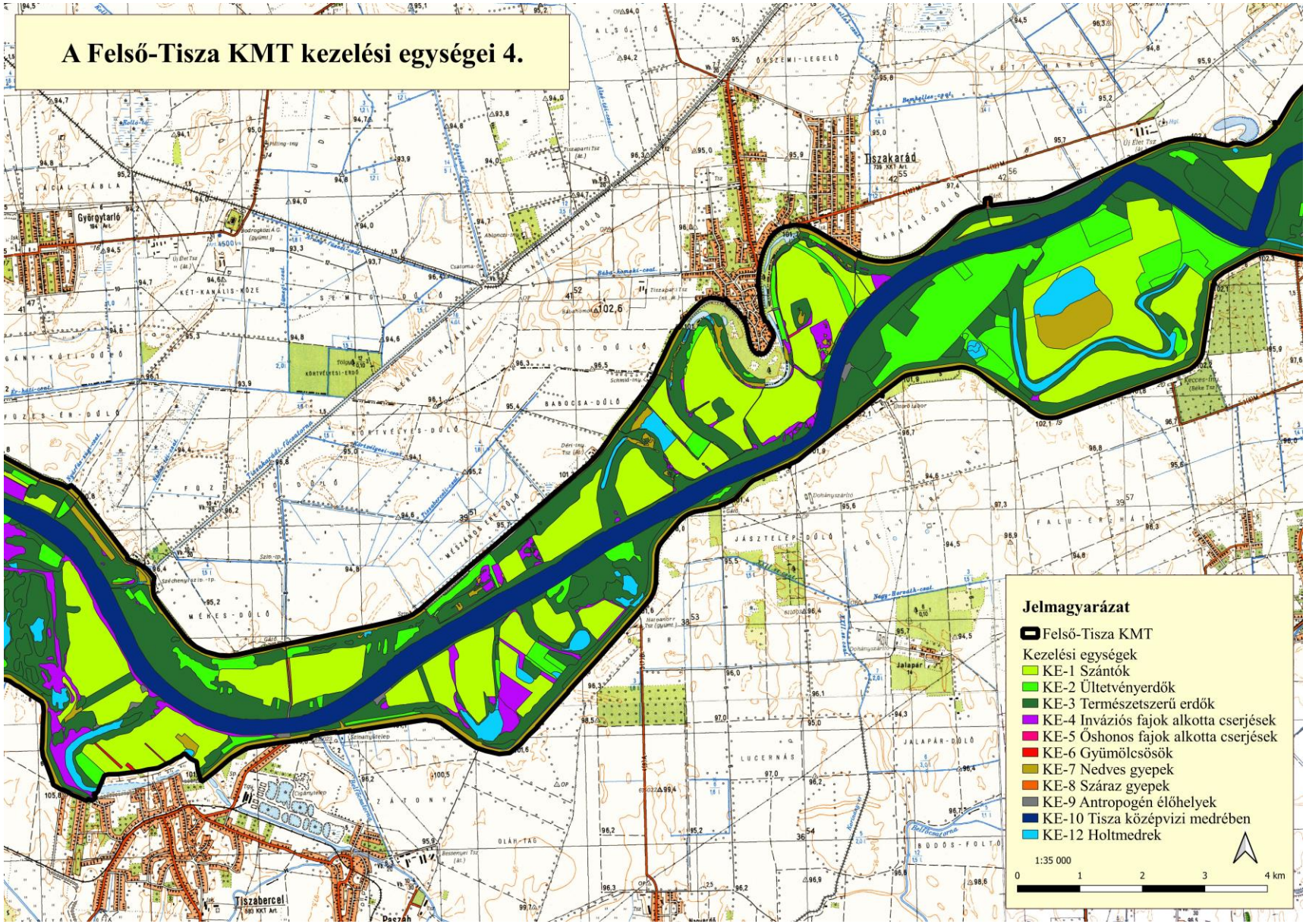
A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 4.
Jelmagyarázat
Felső-Tisza KMT
Kezelési egységek
KE-1 Szántók
KE-2 Ültetvényerdők
KE-3 Természetszerű erdők
KE-4 Inváziós fajok alkotta cserjések
KE-5 Őshonos fajok alkotta cserjések
KE-6 Gyümölcsösök
KE-7 Nedves gyepek
KE-8 Száraz gyepek
KE-9 Antropogén élőhelyek
KE-10 Tisza középvizi medrében
KE-12 Holtmedrek
1:35 000
0
1
2
3
4 km
Tiszakarád
Tiszabercel

A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 5.

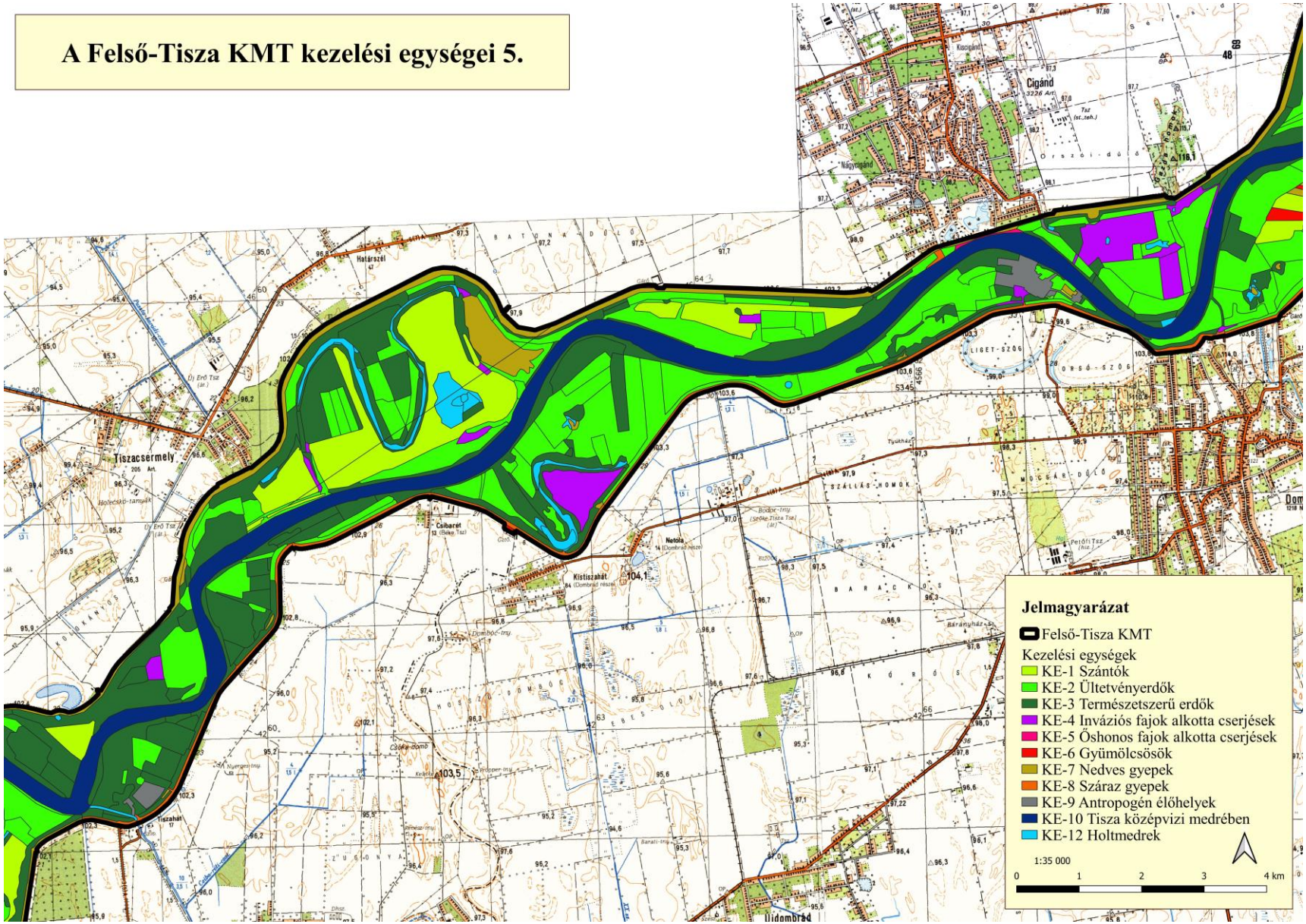

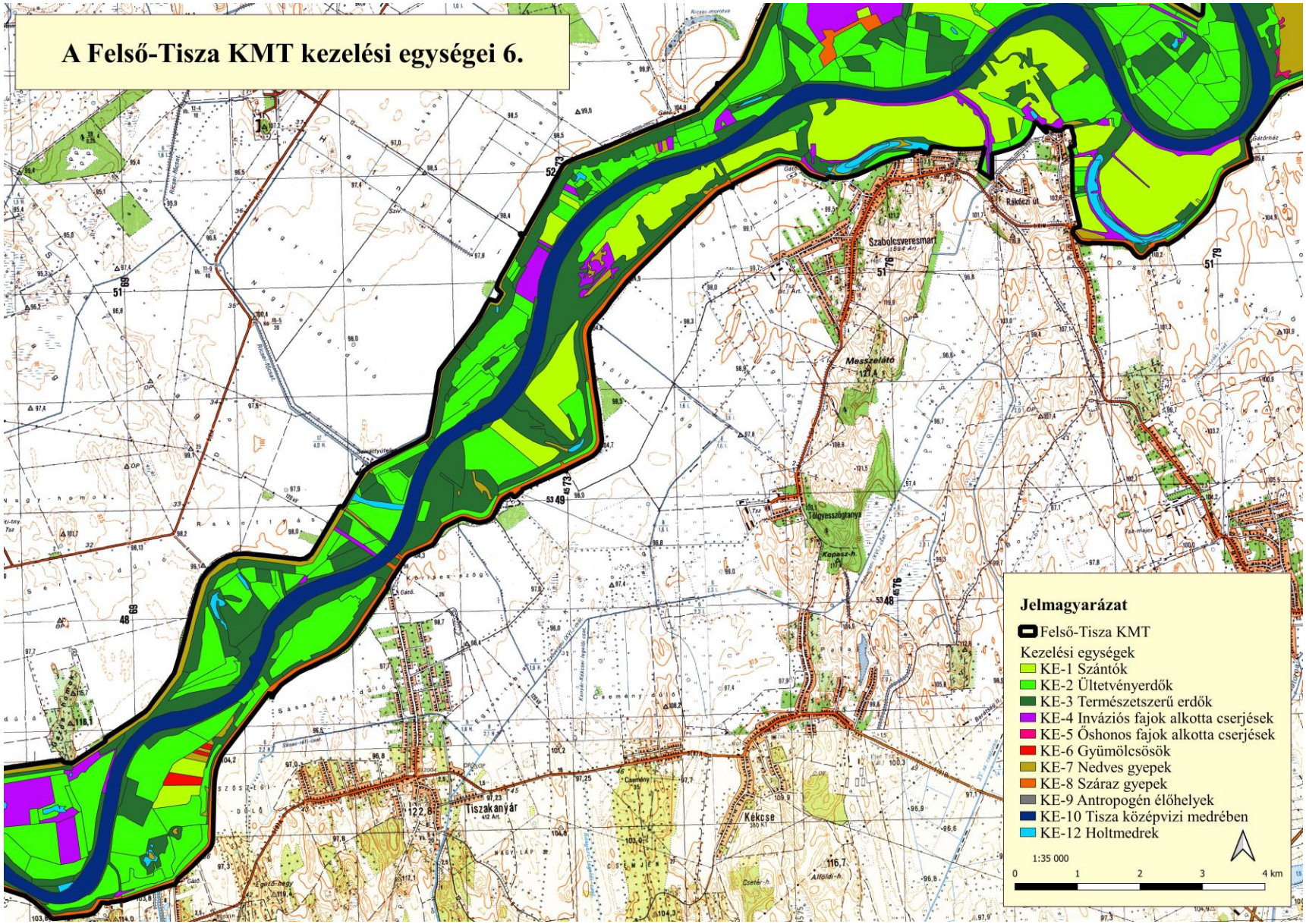
A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 6.
Jelmagyarázat
Felső-Tisza KMT
Kezelési egységek
KE-1 Szántók
KE-2 Ültetvényerdők
KE-3 Természetszerű erdők
KE-4 Inváziós fajok alkotta cserjések
KE-5 Őshonos fajok alkotta cserjések
KE-6 Gyümölcsösök
KE-7 Nedves gyepek
KE-8 Száraz gyepek
KE-9 Antropogén élőhelyek
KE-10 Tisza középvizi medrében
KE-12 Holtmedrek
1:35 000
0 1 2 3 4 km
Szabolcsveresmart
Rákóczi u.
Messzelátó
Tölgyesszőgtanya
Kopasz-h.
Tiszakanyár
Kékcse
Alföldi-h.
Csetér-h.
Egerlő-hegy

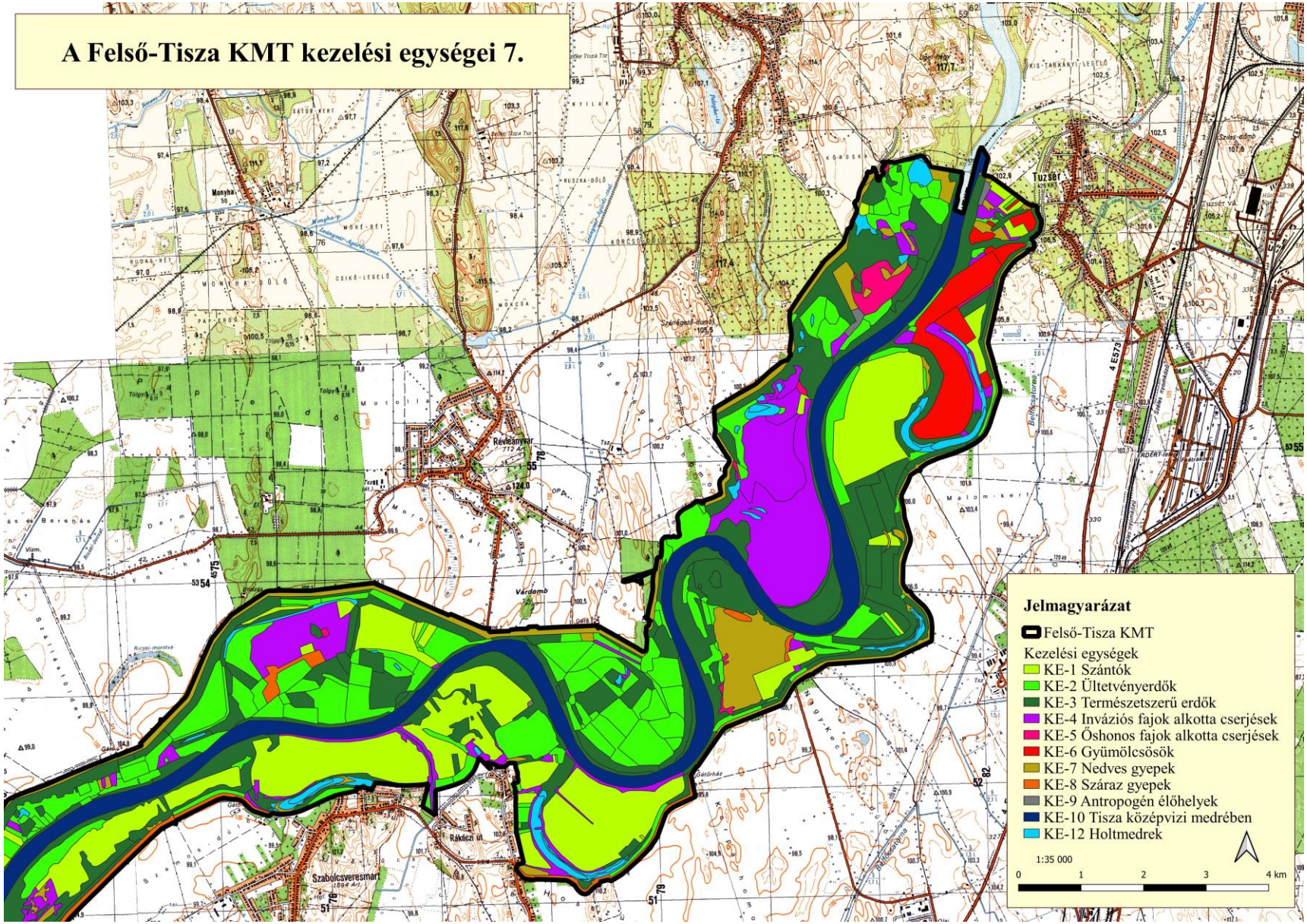
A Felső-Tisza KMT kezelési egységei 7.
Jelmagyarázat
Felső-Tisza KMT
Kezelési egységek
KE-1 Szántók
KE-2 Ültetvényerdők
KE-3 Természetszerű erdők
KE-4 Inváziós fajok alkotta cserjések
KE-5 Őshonos fajok alkotta cserjések
KE-6 Gyümölcsösök
KE-7 Nedves gyepek
KE-8 Száraz gyepek
KE-9 Antropogén élőhelyek
KE-10 Tisza középvizi medrében
KE-12 Holtmedrek
1:35 000
0
1
2
3
4 km

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Területbe (HUHN10008) tartozik, továbbá a Felső-Tisza (HUHN20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési területből 1021,3 ha a Tiszatelek-tiszaberceli ártér TT része; a vonatkozó jogszabály a 80/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Tiszatelek-tiszaberceli ártér természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról.

A tervezési terület 107,86 ha-on (Tiszaladány) átfed továbbá az országos jelentőségű Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzettel; a vonatkozó jogszabály a 165/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti terület a lápként oltalmat élvező, HNL096 kódszámú, Gyujtava (Gávavencsellő) elnevezésű, 71,08 ha kiterjedésű láp, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti terület a természeti emlékként oltalmat élvező Húsvét-halom nevű, 3078-as FÖMI azonosítójú, 76083-as Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adatbázis sorszámú kunhalom a 828702/301316 koordinátákon. Megbontott, parlagos sírhalom, kora őskor/bronzkor/kora bronzkor.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetének is része (ld. 1.6. fejezet).

A terület fentiek mellett ramsari területnek is minősül (A Felső-Tisza Ramsari Terület, nemzetközi nyilvántartási sorszáma 1410), a területet 2004. 12. 04-én, 22.310 ha területtel vették fel a jegyzékbe. A tervezési terület 67 ha (Tiszalök), 39 ha (Tiszakarád), 12 ha (Tokaj), és 6 ha (Tiszaladány) kivételével teljes egészében része a Felső-Tisza Ramsari területnek.

A tervezési területből 205,4 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van. A nemzeti parki vagyonkezelésű területeken bérlők gazdálkodnak.
A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

.

3.3.1.1. Jelenlegi agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.
A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014–2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014–2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007 és 2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek

továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.
A 2014–2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007–2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre egy átmeneti időszakot hirdetettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.
A 2014–2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az alábbi honlapon:
http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf
A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523
A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedésjogcím elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.
Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedésjogcím mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.
Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.
Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.
Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.
Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.
Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza. 2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez. A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.
Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15, VP-4-10.1.1-16, VP-4-10.1.1-21.)

Középhosszú távú támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.
Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő

Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések" pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészletben történő örökerdő erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkímélő anyagmozgatásra.

Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15), a VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)" és a „VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 21)" pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont
területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A VP5-8.2.1-16 számú felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

Erdősítés támogatása

A VP5-8.1.1-16 számú célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
A VP5-8.5.1.-16 számú felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A VP4-15.2.1.1-16 számú felhívás célja a klíma rezisztens fafajok biztosítása, fafajaink evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fafajok alkalmazkodóképességének érdekében.

Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A VP4-15.2.1.2.-17 számú felhívás célja a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszútávon megvédje és fenntartsa.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

A VP5-8.3.1-17 számú erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A VP5-8.4.1.-16 számú támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A VP5-8.6.2-16 számú felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.
Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A VP4-8.5.2.-17 számú felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A VP5-8.6.1-17 számú felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Ugyancsak a Vidékfejlesztési Program keretében van lehetőség pályázni Vízvédelmi célú nem termelő beruházások kivitelezésére. A „VP4-4.4.2.1-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése”, illetve a „VP4-4.4.2.2-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése” támogatások alapvető célja területi vízvisszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása, mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák minimalizálása, mind a biodiverzitás megőrzése, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

3.3.1.2. *Javasolt agrártámogatási rendszer*

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak, egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további javítása érdekében javasolható, hogy támogatást lehessen igényelni olyan mezőgazdaságilag nem hasznosított területeken, ahol néhány fontos beavatkozással jelentős természeti értékek fenntartását lehet elősegíteni (pl. invazív növények irtása, vízelvezetés megszüntetése stb.) Ezek többnyire olyan élőhelyek, ahol épp a gazdálkodás hiánya teszi lehetővé a közösségi jelentőségű értékek fennmaradását. Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott

terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást" kellene ösztönözni az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan egyéb javaslat nem merül fel.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	A kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
a) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Cigánd, Csobaj, Kenézlő, Révleányvár, Ricse, Tiszacsermely, Tiszakarád, Tiszaladány, Tiszatardos, Tokaj, Zalkod, Zemplénagárd (12 település). Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Balsa, Dombrád, Döge, Fényeslitke, Gávavencsellő, Ibrány, Komoró, Paszab, Rakamaz, Szabolcs, Szabolcsveresmart, Tímár, Tiszabercel, Tiszaeszlár, Tiszakanyár, Tiszalök, Tiszanagyfalu, Tiszatelek, Tuzsér (19 település).	Kiküldött e-mail levelek darabszáma: 31.
b) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság		http://www.hnp.hu + facebookon megosztva
e) érintettek e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok		Kiküldött e-mail levelek darabszáma: 73.
A címzettek köre: • Érintett önkormányzatok			

- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
  - Törvényességi Felügyeleti Főosztály,
  - Földművelésügyi Igazgatóság,
  - Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság,
  - Közlekedési Felügyelőség,
  - Földhivatal,
  - Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal,
  - Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály,
  - Erdészeti Osztály,
  - Jogi, Humánpolitikai és Koordinációs Főosztály.
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal,
  - Törvényességi Felügyeleti Főosztály,
  - Földművelésügyi Igazgatóság,
  - Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság,
  - Közlekedési Felügyelőség,
  - Földhivatal,
  - Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
  - Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály (Nyíregyháza),
  - Jogi, Humánpolitikai és Koordinációs Főosztály.
- Nyíregyházi Járási Hivatal,
- Nemzeti Népegészségügyi központ,
- Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat,
- NÉBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság,
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda,
- Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság,
- Bükki Nemzeti Park Igazgatóság,
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság,
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság,
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete,
- Országos Magyar Vadászkamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete,
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége,
- Országos Magyar Vadászati Védegylet,
- Tájegységi fővadászok:
  - Tiszamenti tájegység,
  - Bükkalja-Taktaköz tájegység,
  - Zemplén-Bodrogköz tájegység,
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége,
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ),
- Nyírségi Vízgazdálkodási Társulat,
- Felsőszabolcsi Vízgazdálkodási Társulat,
- Királyéri Vízgazdálkodási Társulat,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat,
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.

- NORDA Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség,
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége,
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége,
- Horgász egyesülete:
  - Sporthorgász Egyesületek Sz.-Sz.-B. Megyei Szövetsége (Nyíregyháza),
  - Cormorán Sporthorgász és Természetvédő Egyesület (Rakamaz),
  - Új Élet Horgászati és Környezetvédelmi Egyesület (Tiszalök),
  - Tuzsér-Komorói Barátság Horgászati Egyesület (Tuzsér),
  - Vasutas Sporthorgászati Egyesület (Nagyhalász),
  - Szabolcsi Földvár Horgászati Egyesület (Szabolcs),
  - Tímári Horgászati Egyesület (Tímár),
- Erdészeti szakirányítók és agrárkamarai tanácsadók (6 szakmai csoport)
- Falugazdász területi irodák:
  - Ibrány,
  - Tiszavasvári,
  - Rakamaz,
  - Kisvárda,
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.,
- FETIVIZIG Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
- ÉVIZIG Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság,
- Tivizig Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság.
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület - Budapest,
- WWF - Budapest,
- FelsőTisza Alapítvány - Nyíregyháza
- E-misszió Egyesület – Nyíregyháza.

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

1. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.
2. A kommunikáció címzettjei a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről internetes honlapokon és telefonon történt megkeresést követően egyeztetett e-mail címen kerülnek értesítésre.
3. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő e-mail-ek tartalmazták a kommunikációt végző SzSzB Természetvédelmi Alapítvány által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott Natura 2000 terület fenntartási tervének véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.).

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett vélemények: az alábbi táblázat szerint.

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került: az alábbi táblázat szerint.

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főo.	- email értesítés - honlap (HNPI)	Földvédelmi szempontból kifogást nem emel.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Közlekedési, Műszaki Engedélyezési és Mérésügyi Főo. Útügyi O.	- email értesítés - honlap (HNPI)	Észrevételt nem tesz.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főo.	- email értesítés - honlap (HNPI)	A fenntartási tervben foglaltakkal egyetért, annak elfogadását támogatja.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főo.	- email értesítés - honlap (HNPI)	- 41/2012. VM. rendelet időközben hatályát vesztette, törlését javasolja, - 1.7.3. erdőtervek aktualitását jelzi, - értelmezési problémaként szövegmódosítást javasolt, - intenzív fafajok teljes mértékű eltávolítása – szerinte – nem reális elképzelés.	levélben és e-mailben	részben	- A hatályát vesztett rendelet törölve, - az erdőterveket hivatalos úton kaptuk, adataik helyesek - a szövegmódosítás nem lehetséges – menüpontokból lehet csak választani.
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi FőO	- email értesítés - honlap (HNPI)	Kéri a régészeti lelőhelyek listájának beépítését, és a műemlék-épületek listájának beépítését.	levélben és e-mailben	igen	A régészeti lelőhelyek beépítésre kerültek.
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelem	- email értesítés - honlap (HNPI)	Nyíregyháza Regoinális Vízmű Ibrány-Jásztelepi vízbázis szerepeltetése. Jogszabályi előírások felsorolása.	levélben és e-mailben	nem	A jelzett vízbázisok az 1.6. pontba beépítésre kerültek.

Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főo. Erdőfelügyeleti O.	- email értesítés - honlap (HNPI)	- A vágásérettség felemelését nehezményezi, - a természetközeli erdőgazdálkodás kérdőjelezi,, - a korlátozások arányossági elvét említi, - a talajelőkészítés, és a tuskózás elhagyás kapcsán fogalmazta meg álláspontját.	levélben és e-mailben	a HNPI-vel történt egyeztetés után nem	észrevételei ellentétesek a Tv-i törvénnyel és a Natura 2000 szellemiségével és elvárásaival
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Közlekedési, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főo. Útügyi O.	- email értesítés - honlap (HNPI)	Kifogást nem emel.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főo. Földvédelmi O.	- email értesítés - honlap (HNPI)	A fenntartási tervvel egyetért, földvédelmi szempontból észrevételt nem tesz.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	- email értesítés - honlap (HNPI)	Javasolja, hogy az anyagban szerepeljen, hogy az érintett települések melyik természetvédelmi kezelő (nemzeti park igazgatóságok) működési területén található.	levélben és e-mailben	igen	A javaslat az 1.5. pontba beépítve.
Észak-Magyarországi VIZIG	- email értesítés - honlap (HNPI)	- A csatornák fenntartási munkáit nem tudják fészkelési időszakon kívül végezni, - a fenntartási munkákat nem tudják költési időszakon kívül végezni, - vízvisszatartás kérdése a belvízi csatornákon. - a holtmedrek vízpótlása nem a feladatuk - nincsenek beépítve a vízügyes jogszabályok, tervdokumentációk, - kérik a nagyvízi mederkezelési tervdokumentáció beépítését, - kérik a vízügyre vonatkozó törvények és kormányrendelet feltüntetését, - a gyalogakácosok lecserélésének kérdése, - a vízbázisvédelmi területek beépítése, - hiányolják a felszíni vízfolyásokat és állóvíz víztesteket - az önkéntesen vállalható javaslatokkal kapcsolatban egyeztetést kérnek, - KE-8 esetében kifejezéscserét kérnek.	levélben és e-mailben	a HNPI-vel történt egyeztetés után részben	- A Natura 2000 jelölő, védett és fokozottan védett fajok védelme kiemelkedő fontosságú – a csatornák fenntartási területén is, - a vízügyi tevékenységekre vonatkozó jogszabályok és tervdokumentációk beépítése nem szükséges a tervdokumentációba, - az érintett felszíni vízfolyások bemutatása, felsorolása a megalapozó dokumentációban szerepel, - a vízbázisvédelmi területek kiegészítése megtörtént, - KE-8 esetében kifejezéscserét kérnek – mely már korábban megtörtént.

Felső-Tisza VIZIG	- email értesítés - honlap (HNPI)	- Az 1.7.6. fejezet módosítását, kiegészítését javasolja. - tájékoztatásul megadja a terület víztesteinek VKI szerinti minősítését éa a környezeti célkitűzések elérésének ütemezését. - hidromorfológiai intézkedéseket (a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek alapján) javasolnak a KMT területére, - az OVGT és VGT (vízgyűjtő gazdálkodása terv) figyelembe vételét kéri, - a nagyvízi mederkezelési tervet beépítését kéri, - javasolja megjeleníteni, hogy a nagyvízi meder természeti területként kezelendő oly módon, hogy az árvíz és a jég levezetésének elsődlegessége biztosított legyen. - további megállapításokat fogalmaz meg, jogszabályokat hivatkozik, melyek a tevékenységeikkel összhangban állnak – és megegyeznek a fenntartási terv 3.2.1.3. és a 3.2.1.5. pontjával	levélben és e-mailben	a HNPI-vel történt egyeztetés után részben	- A javaslat beépítve az 1.7.6. részbe, - a VKI minősítéseket nem szükséges beépíteni a fenntartási tervbe, - a megadott hidromorfológiai intézkedések többségében megfeleltethetők a fenntartási terv kötelezően betartandó előírásoknak és/vagy az önkéntesen vállalható javaslatoknak, - a nagyvízi mederkezelési terv beépítésre került az 1.7.7. pontba, - az árvíz és a jég levezetésének elsődlegessége beépítésre került a KE-10. 3)a kötelezően betartandó előírások pontba.
Tiszántúli VIZIG	- email értesítés - honlap (HNPI)	Szövegkorrekcióra tesznek javaslatot. A fenntartási tervben foglaltakkal egyetért.	levélben és e-mailben	nem	Beépítve a KE-7. és KR-8-ba.
Sporthorgász Egyesületek SzSzB Megyei Szövetsége	- email értesítés - honlap (HNPI)	Semmilyen korlátozással nem értenek egyet.	e-mailben	nem	Megállapításuk kategorikus, semmivel nem támasztották alá, nem részletezték.
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	- email értesítés - honlap (HNPI)	Javasolja, hogy az anyagban szerepeljen, hogy az érintett települések melyik természetvédelmi kezelő (nemzeti park igazgatóságok) működési területén található.	levélben és e-mailben	igen	1.5. pontba beépítve.

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Nyilatkozat

A HUHN10008 Felső-Tisza különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN10008 Felső-Tisza Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, **jóváhagyta:**

Agrárminisztérium

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2022. június „16."